

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

БР.ІС. – 05.00.000 ПЗ

Група ІС-21-2

ТАМАРА МИХАЙЛЕНКО

2025

Міністерство освіти і науки України
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Кафедра документознавства та інформаційної діяльності

Михайленко Тамара Костянтинівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

УДК 004.7:378

(індекс)

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

(назва роботи)

Документознавство та інформаційна діяльність

(назва освітньої програми)

029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

(шифр і назва спеціальності)

Робота містить результати власних досліджень, використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело:

Здобувач освітнього
ступеня

Тамара МИХАЙЛЕНКО

(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник

Христина ВІНТОНІВ

(підпис, прізвище, ім'я, по батькові керівника)

К. і. н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання керівника)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
документознавства
та інформаційної
діяльності, професор

(посада)

(підпис)

(дата)

Юлія РОМАНИШИН

(ініціали та прізвище)

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Інститут гуманітарної підготовки та державного управління

Кафедра документознавства та інформаційної діяльності

Освітній рівень бакалавр

Освітньо-професійна програма Документознавство та інформаційна діяльність

Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

проф. Юлія Романишин

«__» _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ
НА БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Михайленко Тамарі Костянтинівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Роль вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи (на прикладі кафедри документознавства та інформаційної діяльності)

керівник роботи доц. Вінтонів Х. М.

затверджено наказом закладу вищої освіти від «26» березня 2025 р. № 238/7

2. Строк подання студентом роботи: 6 червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: навчальні підручники, посібники, періодичні видання, нормативно-правові документи, довідники, словники, Інтернет-ресурси, матеріали конференцій.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

1.1 Поняття, сутність та класифікація інформаційних ресурсів

1.2 Характеристика вітчизняних інформаційних ресурсів у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи

1.3. Огляд міжнародних інформаційних ресурсів для підготовки фахівців

РОЗДІЛ 2 РОЛЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ (НА ПРИКЛАДІ КАФЕДРИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІФНТУНГ)

2.1 Зміст професійної підготовки фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи

2.2 Особливості функціонування вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у навчальній діяльності

2.3 Оптимізація використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів в освітньому процесі

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

рисунки – 3; таблиці - 1, додатки на 12 сторінках

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	доц. Демчина Л. І.		
Розділ 1, 2	доц. Демчина Л. І.		
Висновки	доц. Демчина Л. І.		
Перелік використаних джерел	доц. Демчина Л. І.		

7. Дата видачі завдання: 19 листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

<i>№ з/п</i>	<i>Назва етапів бакалаврської роботи</i>	<i>Термін виконання етапів роботи</i>	<i>Примітка</i>
1	Вибір теми бакалаврської роботи та обґрунтування її актуальності	до 20.11.2024	<i>Виконано</i>
2	Визначення об'єкта, предмета, мети, завдань та методів дослідження	до 25.11.2024	<i>Виконано</i>
3	Складання попереднього плану бакалаврської роботи	до 02.12.2024	<i>Виконано</i>
4	Пошук і відбір літератури по темі бакалаврської роботи, складання списку використаних джерел	04.12.2024 – 10.12.2024	<i>Виконано</i>
5	Аналітико-синтетичне опрацювання літератури до теми роботи	11.12.2024 – 10.01.2025	<i>Виконано</i>
6	Написання тексту бакалаврської роботи відповідно до її структури:	14.01.2025 – 01.02.2025	<i>Виконано</i>
7	Написання вступу до теми бакалаврського дослідження	05.03.2025 – 10.03.2025	<i>Виконано</i>
8	Підготовка графічних матеріалів чи іншого унаочнення	16.03.2025 – 20.03.2025	<i>Виконано</i>
9	Формулювання висновків до кожного із розділів дослідження	01.04.2025 – 08.04.2025	<i>Виконано</i>
10	Оформлення кінцевого списку використаних джерел та додатків	10.04.2025 – 20.04.2025	<i>Виконано</i>
11	Оформлення та попередній захист бакалаврської роботи	до 25.04.2025	<i>Виконано</i>
12	Внесення коректив та кінцеве редагування бакалаврської роботи	26.04.2025 – 28.04.2025	<i>Виконано</i>
13	Реєстрація бакалаврської роботи на кафедрі	до 06.06.2025	<i>Виконано</i>
14	Захист бакалаврської роботи	19.06.2025	<i>Виконано</i>

Студент _____

Тамара МИХАЙЛЕНКО

Керівник роботи _____

Христина ВІНТОНІВ

АНОТАЦІЯ

Михайленко Т. К. Роль вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи (на прикладі кафедри документознавства та інформаційної діяльності). ІФНТУНГ, 2025. 48 с.

Бакалаврська робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Івано-Франківськ, 2025.

У роботі досліджено теоретичні та прикладні аспекти використання інформаційних ресурсів у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи. У першому розділі проаналізовано сутність, поняття та класифікацію інформаційних ресурсів, а також надано характеристику вітчизняних і міжнародних інформаційних джерел, що використовуються у професійній підготовці фахівців. Особливу увагу приділено сучасному стану інформаційного забезпечення освітнього процесу в галузі документознавства та інформаційної діяльності. Другий розділ розкриває роль вітчизняних і зарубіжних ресурсів у формуванні фахових компетентностей майбутніх спеціалістів. На прикладі кафедри документознавства та інформаційної діяльності ІФНТУНГ досліджено зміст професійної підготовки та вплив цифрових ресурсів на освітній процес. Розглянуто практичні підходи до інтеграції різних джерел інформації в навчання. Визначено особливості використання баз даних, електронних бібліотек і архівів у викладанні профільних дисциплін. Обґрунтовано необхідність оптимізації доступу до інформаційних ресурсів для підвищення якості підготовки студентів. Запропоновано шляхи вдосконалення освітнього процесу через ефективне використання цифрових інструментів.

Ключові слова: документознавець, інформація, інформаційні ресурси, інформаційна діяльність, освітній процес, професійна підготовка.

ABSTRACT

Mykhailenko T. K. The role of domestic and international information resources in training specialists in information, library and archival studies (on the example of the Department of Records Management and Information Activity). IFNTUNG, 2025. 48 p.

Bachelor's thesis for obtaining a bachelor's degree in specialty 029 "Information, Library and Archival Studies". Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. Ivano-Frankivsk, 2025.

The bachelor's work examines the theoretical and applied aspects of the use of information resources in the field of information, library and archival studies. The first section analyses the essence, concept and classification of information resources, as well as describes domestic and international information sources used in the professional training of specialists. Particular attention is paid to the current state of information support of the educational process in the field of records management and information activities. The second section reveals the role of domestic and foreign resources in the formation of professional competences of future specialists. The content of professional training and the impact of digital resources on the educational process are studied on the example of the Department of Records Management and Information Activity of IFNTUOG. Practical approaches to the integration of various sources of information into education are considered. The peculiarities of using databases, electronic libraries and archives in teaching specialised disciplines are determined. The necessity of optimising access to information resources to improve the quality of student training is substantiated. The ways to improve the educational process through the effective use of digital tools are suggested.

Keywords: records manager, information, information resources, information activity, educational process, professional training.

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ	11
1.1 Поняття, сутність та класифікація інформаційних ресурсів.....	11
1.2 Характеристика вітчизняних інформаційних ресурсів у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....	18
1.3 Огляд міжнародних інформаційних ресурсів для підготовки фахівців.....	26
РОЗДІЛ 2	
РОЛЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ (НА ПРИКЛАДІ КАФЕДРИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІФНТУНГ)	32
2.1 Зміст професійної підготовки фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....	32
2.2 Особливості функціонування вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у навчальній діяльності.....	37
2.3 Оптимізація використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів в освітньому процесі.....	42
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	56

Актуальність теми бакалаврської роботи зумовлена стрімким розвитком інформаційного суспільства, цифровізацією всіх сфер життєдіяльності та підвищенням ролі інформаційних ресурсів як важливої складової наукового, освітнього та професійного середовища. У діяльності будь-якої організації є інформаційний ресурс - це документи і масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних і ІС), тобто документовані знання. Інформаційні ресурси в сучасному суспільстві відіграють не меншу, а нерідко і ще більшу роль, ніж ресурси матеріальні.

Зважаючи на трансформацію підходів до освіти, інтеграцію України у світовий освітній простір та необхідність упровадження інновацій у професійну підготовку, зростає потреба в дослідженні змісту, доступності та ефективності використання різних інформаційних джерел у навчальному процесі. Актуальність теми обумовлена потребою забезпечення сталого розвитку інформаційної галузі через підготовку конкурентоздатних фахівців, здатних працювати в умовах цифрового середовища, трансформаційних змін і міжнародної співпраці.

У сучасних умовах надзвичайно важливим є вивчення як вітчизняних, так і міжнародних інформаційних ресурсів, які застосовуються в освітньому процесі підготовки фахівців. Це дозволяє інтегрувати кращі світові практики, підвищити якість навчання, розвивати цифрову грамотність та професійні компетентності майбутніх спеціалістів. У сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи інформаційні ресурси виступають основою для зберігання, систематизації, пошуку та передачі знань, що визначає необхідність їхнього глибокого теоретичного осмислення та практичного використання. Особливу цінність становить аналіз інформаційних ресурсів на прикладі конкретного освітнього закладу, зокрема кафедри документознавства та інформаційної діяльності ІФНТУНГ, що дозволяє виявити особливості, переваги та потенціал оптимізації їхнього використання.

Роль вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи набуває особливої ваги з огляду на необхідність формування у випускників не лише ґрунтовних знань національного законодавства та його специфіки, але й здатності орієнтуватися у світових трендах, застосовувати міжнародні стандарти та бути конкурентоспроможними на глобальному ринку праці. Це дослідження є своєчасним, оскільки дозволяє оцінити поточний стан використання цих ресурсів, виявити наявні виклики та можливості, а також розробити практичні рекомендації для подальшого вдосконалення навчального процесу з урахуванням сучасних вимог інформаційного суспільства та перспектив розвитку галузі в Україні.

Таким чином, дослідження цієї теми є актуальним як з теоретичного, так і з практичного погляду. Воно сприяє удосконаленню інформаційного забезпечення освітнього процесу, модернізації підготовки фахівців та розробці ефективних підходів до використання інформаційних ресурсів у професійній діяльності.

Об’єкт дослідження – інформаційні ресурси в освітній сфері.

Предмет дослідження – вітчизняні та міжнародні інформаційні ресурси у підготовці фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Мета дослідження полягає у вивченні основних аспектів та особливостей використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у підготовці фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

- розкрити сутність поняття “інформаційний ресурс”;
- охарактеризувати вітчизняні інформаційні ресурси у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи;
- здійснити огляд міжнародних інформаційних ресурсів;
- висвітлити зміст професійної підготовки фахівця інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- проаналізувати особливості функціонування вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у навчальній діяльності;
- запропонувати шляхи використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів.

Теоретична база дослідження. Тема інформаційних ресурсів у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи є об'єктом активного наукового дослідження в Україні. Серед ключових напрямів досліджень – розвиток бібліотечних, архівних та інформаційно-документних систем, цифровізація галузі та роль цих ресурсів у професійній підготовці фахівців.

Теоретичну й методологічну основу дослідження складають наукові положення сучасної інноваційної сфери, концепції правового та інформаційного розвитку в галузі формування інформаційних ресурсів, теоретичні висновки та узагальнення вітчизняних та зарубіжних вчених, що містяться у монографічній, спеціальній та періодичній літературі. Дослідженнями організаційних основ формування інформаційних ресурсів займалися такі відомі науковці, як: Вакалюк Т. А., Давидова І. О., Курас І., Марутян Р., Марущак А. І., Масляк П., Медвідь Т. С., Милютченко І., О., Пархоменко В. Д., Савченко З., Тимошенко О., Яковенко О. та інші.

Загалом, дослідники охоплюють широкий спектр питань – від створення та класифікації інформаційних ресурсів до їхнього практичного використання в освіті, науці та управлінні, що підтверджує актуальність та багатогранність теми. Проте недостатньо досліджено інформаційні ресурси для підготовки фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Методи дослідження. Для досягнення мети й успішного вирішення завдань бакалаврської роботи застосовано комплекс загальнонаукових підходів і методів дослідження. Основою дослідження є системний підхід та його різновиди (системно-структурний, системно-функціональний, системно-діяльнісний) – уможливили розглянути вітчизняні та міжнародні інформаційні ресурси як системну цілісність, що набуває змістової та структурної єдності під час підготовки фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. На

різних етапах дослідження використовувалися відповідні методи: джерелознавчий пошук та аналіз основних публікацій із теми дослідження і суміжних з нею – для визначення стану дослідження обраної наукової проблеми.

Практичне значення роботи полягає у визначенні ефективних шляхів використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у процесі професійної підготовки фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Отримані результати можуть бути застосовані при розробці та оновленні навчальних планів, програм і методичних матеріалів для закладів вищої освіти. Запропоновані підходи сприяють оптимізації освітнього процесу, впровадженню інноваційних форм і методів навчання, інтеграції сучасних цифрових ресурсів у практику викладання профільних дисциплін. Матеріали роботи можуть бути використані викладачами, науковцями, студентами, а також адміністрацією освітніх установ для підвищення якості професійної підготовки, розвитку цифрової грамотності та міжнародної академічної мобільності.

Структура бакалаврської роботи зумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У роботі вміщено 3 рисунки та 1 таблиця. Положення основного тексту доповнює матеріал, викладений у 6 додатках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

1.1 Поняття, сутність та класифікація інформаційних ресурсів

Інформація в сучасному суспільстві виступає одним з найважливіших ресурсів, який визначає інтелектуальний розвиток та прогрес у різних сферах людської діяльності, зокрема в освіті, науці, культурі, економіці та управлінні. У зв'язку з цим важливою є роль *інформаційних ресурсів*, які забезпечують накопичення, зберігання, обробку та поширення знань та даних. В умовах стрімкої цифровізації та глобалізації, доступ до достовірних та релевантних інформаційних ресурсів, а також уміння працювати з ними, стає фундаментальною компетентністю для фахівців будь-якої галузі, особливо у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Дослідник О. Ващенко [4] описує інформаційні ресурси як “інформацію, яка використовується підприємствами в процесі своєї діяльності, сприяє зниженню ризику або підвищенню її ефективності”. В. Грищенко [8] вважає, що інформаційний ресурс – “це логічно впорядкована сукупність даних та засобів їх подання, яка забезпечує створення, збереження та застосування інформації про визначені предметні та проблемні галузі, окремі аспекти та властивості, колекції об'єктів даних, кількісні та якісні характеристики та показники тощо”. Науковець С. Глівенко [12] у посібнику «Інформаційні системи в менеджменті» наводить визначення інформаційного ресурсу як «окремого документу і масивів документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, інших інформаційних системах)». Згідно із А. Батюком [11], інформаційні ресурси – “це весь обсяг інформації, що є в інформаційній системі”. Незважаючи на різноманітність підходів, спільним для всіх визначень є розуміння інформаційного ресурсу як систематизованого та доступного для використання набору даних, що має цінність для досягнення певних цілей і слугує основою для прийняття рішень та генерації нових знань.

Відомий український дослідник В. Пархоменко [31] вважає, що інформаційний ресурс – це особливий вид ресурсу, що ґрунтується на ідеях і

знаннях, нагромаджених у результаті науково-технічної діяльності людей і поданий у формі, придатній для збирання, реалізації та відтворення. Науковець розуміє інформаційний ресурс як інтелектуальний ресурс, фактор колективної творчості і головні труднощі в розумінні його природи і функцій полягають у розкритті механізму перетворення знань на силу, способів його впливу на матеріальні фактори прогресу. Але сам по собі інформаційний ресурс не рухає системи. Її рушіями виступають матеріальні сили, енергетичні і трудові фактори. Інформаційний ресурс немов фермент перетворює ці матеріальні фактори з латентного в активний стан і спрямовує їх у задане русло.

Українська дослідниця І. Вовк [6] розуміє під інформаційними ресурсами - знання та інформацію, які виникають в практичній діяльності підприємства, а також в компонентах зовнішнього оточення, що з ним пов'язані. Дослідниця наголошує, що практика розвитку інформаційних технологій, процеси глобалізації систем управління, в тому числі й матеріальними ресурсами призводять до необхідності створення нових систем управління, інтегрованої системи на базі інформаційних технологій, яка використовується для управління внутрішніми і зовнішніми ресурсами підприємства (фінансовими, матеріально-технічними, трудовими, активами підприємства). Таким чином, інформаційні ресурси розглядаються з точки зору інформаційного забезпечення системи управління, поєднуючи в собі, таким чином, всі інші види ресурсів.

Щодо нормативно-правових документів, то визначення інформаційного ресурсу знаходимо тільки у Законі України «Про Національну програму інформатизації» [36], який втратив чинність у березні 2023. Відповідно до статті 1 цього закону, інформаційний ресурс визначався як сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо). У попередній редакції цього закону визначення було більш деталізованим: «інформаційні ресурси – це сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо), які створені внаслідок використання певних засобів і методів опрацювання даних (технологій)».

У Законі України «Про науково-технічну інформацію» [37] виділено кілька видів інформаційних ресурсів. Зокрема, інформаційні ресурси науково-технічної інформації визначено законом як “систематизоване зібрання науково-технічної літератури і документації (книги, брошури, періодичні видання, патентна документація, нормативно-технічна документація, промислові каталоги, конструкторська документація, звітна науково-технічна документація з науководослідних і дослідно-конструкторських робіт, депоновані рукописи, переклади науково-технічної літератури і документації), зафіксовані на паперових чи інших носіях”.

Також, варто відзначити, що Марченко П. М. [24] погоджується із визначенням інформаційного ресурсу за Законом України «Про Національну програму інформатизації», і дає таке визначення електронного інформаційного ресурсу – «інформація, апаратні, програмні та інші засоби, що можуть бути надані користувачеві, наприклад, файл-сервером або базою даних». На файл-сервері всі документи зберігаються у вигляді файлів, які мають певні кодові позначення і зберігаються в пам'яті комп'ютера. Зміст файлу може містити текст документа або іншу інформацію, що стосується цього документа. У базах даних документи зазвичай зберігаються у вигляді одного або кількох спеціально організованих файлів.

Пропонуємо розглянути трактування поняття «Інформаційні ресурси» різними дослідниками, що представлені у таблиці 1.1. Хоча ні законодавча база України, ні науковці не наводять єдиного визначення. Це пов'язано з тим, що інформаційні технології надають більше можливостей для фіксації інформації, її подальшого опрацювання, зміни та обміну, відповідно й визначення інформаційного ресурсу варіюється.

Таблиця 1.1

Трактування поняття «інформаційний ресурс» різними дослідниками

№	Дослідник	Визначення
1	2	3

1	Вакалюк Т. А. [3]	Інформаційні ресурси – це відомості про осіб, предмети, факти, події, явища і процеси незалежно від форми їх подання.
2	Довгань О. Д. [10]	Інформаційні ресурси – це документи і масиви документів в інформаційних системах: бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, депозитаріях, музейних сховищах і т. ін.
3	Марутян Р. [25]	Інформаційний ресурс – це важливий засіб, джерело соціального розвитку і прогресу, який актуалізується в людській діяльності та ефективно використовується як інструмент соціальних перетворень. Це головний ресурс людської діяльності.
4	Приймак Ю. Ю. [33]	Інформаційні ресурси – це вся належна суб'єктам права власності інформація, а також окремі документи та масиви документів, незалежно від змісту, форми, часу та місця їх створення та форм власності, а також кінцеві результати наукової, творчої діяльності, що мають інформаційну цінність, зберігаються в інформаційній системі країни та доступні для вільного використання фізичною чи юридичною особою, суспільством та державою.
5	Косиченко О. О. [17]	Інформаційний ресурс – найбільш широке з понять, що позначають джерела інформації. Він включає будь-які носії інформації, незалежно від змісту (це може бути наукова праця, аналітичний огляд, детектив чи підручник, опис комп'ютерної гри) і фізичної форми (книга, журнал, стаття з газети чи журналу, DVD-ROM чи просто комп'ютерний файл).

Існує кілька класифікацій інформаційних ресурсів, залежно від різних критеріїв. Визначення правильних категорій для класифікації важливе, оскільки це дозволяє не лише систематизувати інформацію, а й належним чином організувати процес її обробки та використання.

Більшість дослідників поділяють інформаційні ресурси за своїм статусом на такі як: національні, міждержавні, а також приватні, корпоративні, відомчі, регіональні. Структура, порядок формування, поширення та користування інформаційними ресурсами незалежно від їх виду регламентується відповідними нормами законодавства.

Беручи до уваги те, що з кожним днем національна безпека держави стає все більше залежною від інформації, дослідниця Баркова О. В. і Петров С. Г. [32] умовно розглядала національні інформаційні ресурси країни на кількох рівнях важливості:

- Стратегічні інформаційні ресурси є життєво важливими для національної безпеки, і використання їх без належного обмеження доступу, захисту та

запобігання пошкодженню або знищенню може становити серйозну загрозу інтересам держави або навіть самому існуванню незалежної країни.

- Критичні інформаційні ресурси представляють собою такі ресурси, втрата яких може призвести до значних економічних, політичних або соціальних збитків для держави, якщо вони стануть відомі, або будуть використані в шкоду правовідносинам держави.
- Цінні інформаційні ресурси – це ресурси, втрата або пошкодження яких може призвести до подальших серйозних втрат життєздатності систем управління економіки, науки, виробництва, господарської та комерційної діяльності підприємств та організацій усіх форм власності держави.
- Загальносуспільні інформаційні ресурси – забезпечують загальні відносини в суспільстві і не мають специфічних ознак, які можуть загрожувати державному суспільному ладу, державним інституціям, або певним комерційним або господарюючим суб'єктам.

Найбільш важливим типом інформаційних ресурсів вважаються національні інформаційні ресурси, що відіграють ключову роль у забезпеченні основних національних інтересів суспільства, державних та місцевих урядових органів, а також фізичних та юридичних осіб. Ці ресурси є фундаментом для зміцнення та забезпечення суверенітету та інформаційної безпеки держави, і вони необхідні для вирішення завдань у галузях економіки, науки та інших сфер діяльності.

Необхідно зауважити, що база національних інформаційних ресурсів включає наступні структурні елементи:

- інформаційні ресурси Верховної Ради України, Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Верховного Суду України, Національного банку України, влади;
- інформаційні ресурси національної системи науково-технічної інформації;
- інформаційні ресурси органів державної влади й органів місцевого самоврядування, державних організацій і підприємств;
- інформаційні ресурси музейного фонду України;

- інформаційні ресурси національного архівного фонду;
- Національний електронний реєстр інформаційних ресурсів України;
- інші організовані сукупності інформаційних продуктів, що мають національний статус згідно чинного законодавства України [32].

Також дослідник Милютченко І. О. подає ширшу класифікацію інформаційних ресурсів, які розділяє за тринадцятьма ознаками. Детально цю класифікацію можна переглянути у додатку А [29].

Український вчений В. Пархоменко виділяє сім основних особливостей інформаційних ресурсів [31]:

- на відміну від інших видів ресурсів (зокрема матеріальних) інформаційний ресурс практично невичерпний;
- з використанням інформаційних ресурсів не зникає, а зберігається і навіть збільшується;
- інформаційні ресурси не є самостійним і сам по собі має лише потенційне значення. тільки поєднуючись з іншими ресурсами – досвідом, працею, кваліфікацією, технікою, енергією, сировиною – він є рушійною силою;
- ефективність застосування інформаційних ресурсів пов'язана з ефектом повторного виробництва знань. інформаційна взаємодія дозволяє одержати нові знання ціною менших витрат, порівняно з витратами праці, енергії, часу на його пряме генерування;
- інформаційні ресурси є формою безпосереднього включення науки до складу виробничих сил;
- інформаційні ресурси виникають в результаті не просто розумової праці, а її творчої частини;
- перетворення знань в інформаційні ресурси залежить від можливості їхнього кодування. існують дві форми інформаційних ресурсів як відчужуваних знань, що стають повідомленнями: пасивна і активна.

Серед основних характеристик інформаційних ресурсів, згідно з О. Ващенко, слід виділити такі [4]:

- інформаційний ресурс є предметом праці в процесі обробки інформації;

- проходять етапи забезпечення, аналогічні етапам забезпечення матеріальними ресурсами: придбання, створення, зберігання, перетворення, використання, вибуття;
- результатом процесу створення інформаційних ресурсів може бути інтелектуальний ресурс;
- у процесі забезпечення інформаційних ресурсів формується комплекс витрат, який при формуванні інтелектуального ресурсу нематеріальний актив є основою оцінки його вартості.

За своєю важливістю та унікальністю, інформаційний ресурс переважає над усіма іншими, проте, подібно до них, він має свій життєвий цикл. Схему життєвого циклу інформаційних ресурсів подано на Рисунку 1.1 [25].

Рисунок 1.1 – Життєвий цикл інформаційного ресурсу [25]

З розвитком інформаційних технологій та цифровізації інформаційні ресурси стали доступними у цифрових форматах, що дозволяє значно покращити їхнє використання в різних сферах. Цифрові інформаційні ресурси включають електронні бібліотеки, бази даних, онлайн-платформи та відкриті ресурси, які доступні через Інтернет. Цифровізація дозволяє не тільки зберігати великі масиви даних, а й робить їх доступними для широкого кола користувачів. Цифрові ресурси значно розширюють можливості для професійного навчання, наукових досліджень та доступу до актуальної інформації. Основним напрямком розвитку інформаційних ресурсів є їхнє перетворення в електронний формат

(оцифрування) і далі – збільшення обсягу цифрової частини на сучасних пристроях для читання. Це створює можливість необмеженого розмноження ресурсів шляхом їх копіювання в електронній формі, включаючи їхню передачу поштою та через Інтернет, що забезпечує прямий доступ до нескінченних обсягів інформації та автоматизовану їх обробку. У той же час фізичні розміри пристроїв з пам'яттю, які зберігають інформацію, різко зменшуються завдяки оптичним компакт-дискам, мініатюрним флеш-картам та іншим технологіям.

Загалом, інформаційні ресурси — це важлива складова інтелектуальної інфраструктури сучасного суспільства, і вони повинні бути правильно організовані, класифіковані та доступні для користувачів, що забезпечує їхнє ефективне використання в усіх сферах життєдіяльності.

1.2 Характеристика вітчизняних інформаційних ресурсів у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Вітчизняні інформаційні ресурси займають важливе місце в системі забезпечення інформаційних потреб суспільства, зокрема у сфері освіти, науки, культури, а також у професійній діяльності у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Ці ресурси складаються з різноманітних джерел інформації, що включають бібліотеки, архіви, наукові бази даних, урядові платформи та багато інших інформаційних систем.

У результаті розвитку національної інфраструктури інформаційних ресурсів в Україні забезпечується доступ до актуальних даних у різних сферах, таких як освітній процес, наукові дослідження, культурне збереження та організаційне управління. Зокрема, в Україні активно працюють національні бази даних, електронні бібліотеки та архіви, що дозволяють зберігати і систематизувати інформацію для подальшого використання [19].

Завдяки цьому національна система інформаційних ресурсів дозволяє не лише зберігати та обробляти інформацію, а й забезпечувати її доступність та використання в межах національної та міжнародної спільноти.

Бібліотечні ресурси займають одну з ключових ролей у сфері інформаційної справи України. В Україні налічується велика кількість публічних і наукових бібліотек, які активно займаються збором, зберіганням та розповсюдженням інформації. Одними з найбільших та найвідоміших бібліотечних ресурсів є Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Львівська наукова бібліотека, а також численні бібліотеки університетів і наукових установ [46].

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського є центральним науково-інформаційним ресурсом в Україні, її електронні каталоги та цифрові колекції дають доступ до великих масивів знань у різних наукових і культурних галузях. Вітчизняні бібліотеки активно працюють у рамках національних та міжнародних проектів, таких як Національна електронна бібліотека України та Українська наукова електронна бібліотека. Це сприяє розвитку національної інфраструктури доступу до інформації та підтримує наукову діяльність в Україні [47].

Іншими важливими установами є Національна парламентська бібліотека України (НПБУ) (нині - Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого), Державна науково-технічна бібліотека України (ДНТБ України), наукові бібліотеки провідних університетів (Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету "Києво-Могилянська академія", Національного університету "Львівська політехніка" та ін.), а також обласні універсальні наукові бібліотеки. Їхні електронні каталоги забезпечують пошук у фондах книжкових, періодичних та інших видів документів, сприяючи міжбібліотечному обміну інформацією та оперативному задоволенню запитів користувачів. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника та Одеська національна наукова бібліотека також надають на своїх веб-сайтах переліки електронних каталогів багатьох українських бібліотек, що полегшує навігацію в національному бібліотечно-інформаційному просторі.

Архіви України є важливою складовою національної системи інформаційних ресурсів. Вони зберігають документи, які є частиною культурної та історичної спадщини країни. В Україні існує кілька великих архівних установ, серед яких Державна архівна служба України, центральні державні архіви, а також архіви місцевих адміністрацій та організацій [20].

Вітчизняні архіви містять багаті колекції документів з різних історичних періодів і сфер: від документообігу радянського періоду до архівних фондів, що мають значення для сучасних наукових та культурних досліджень. Зокрема, Центральний державний архів громадських об'єднань України містить документи, що стосуються діяльності українських національних організацій, а також важливі історичні матеріали, що дають змогу досліджувати історію розвитку громадянського суспільства в Україні [22].

Одним з важливих напрямків є оцифрування архівних документів, що дозволяє створювати електронні архіви. Це дозволяє забезпечити збереження інформації та спростити доступ до архівних матеріалів для дослідників, викладачів, студентів та всіх бажаючих користувачів. Оцифровка документів в архівах України активно реалізується у рамках різних проектів, зокрема за підтримки ЄС та інших міжнародних організацій.

Важливим кроком стало створення Міжархівного пошукового порталу, що надає єдину точку доступу до цифрових копій документів та описів фондів низки центральних та обласних державних архівів України. Це значно спрощує пошук та доступ до архівних джерел для дослідників та громадськості. Окремі центральні державні архіви (наприклад, Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України, Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, Центральний державний історичний архів України у м. Києві та м. Львові) також розвивають власні веб-сайти з представленням оцифрованих документів та довідкового апарату.

Окремо варто відзначити проект "LIBRARIA - Цифровий архів періодики", який надає доступ до значного масиву оцифрованих історичних газет та журналів, що є цінним джерелом для історичних, культурологічних та інших

досліджень. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського також має значні колекції оцифрованих рукописів, стародруків та рідкісних видань у своєму Інституті рукопису та інших підрозділах.

Наукові інформаційні ресурси є ще однією важливою частиною вітчизняної інформаційної інфраструктури. В Україні активно працюють наукові журнали, бази даних та інформаційні системи, які забезпечують доступ до результатів наукових досліджень в різних галузях знань. Однією з основних платформ для пошуку наукових статей і журналів є Національний репозитарій академічних текстів України, що дозволяє зберігати та публікувати наукові праці українських дослідників [39].

Особливо важливою є наукова електронна бібліотека, яка включає в себе колекції наукових монографій, статей, конференційних матеріалів та інших джерел. Це дозволяє українським ученим і студентам мати доступ до високоякісних наукових ресурсів і покращувати рівень наукової діяльності в країні.

Одним з важливих аспектів розвитку вітчизняних інформаційних ресурсів є електронні платформи та сервіси, що надають доступ до даних. В Україні функціонує кілька важливих електронних платформ для управління інформацією та її пошуку. До таких платформ відносяться Єдиний державний вебпортал відкритих даних, Дія — електронний урядовий сервіс для громадян, електронні архіви та інші. Ці платформи сприяють розвитку національних інформаційних ресурсів та доступу до них для всіх верств населення [7].

Незважаючи на досягнення в розвитку вітчизняних інформаційних ресурсів, існують певні проблеми, пов'язані з їхнім ефективним використанням та доступністю. Однією з основних проблем є недостатня інтеграція різних інформаційних систем і платформ, що ускладнює доступ до даних та ресурсів для широкого кола користувачів. Також важливою проблемою є питання захисту даних та забезпечення конфіденційності, особливо у сфері управлінських та архівних документів. Перспективами розвитку є впровадження нових інформаційних технологій, створення єдиних інтегрованих інформаційних

систем, а також розвиток електронного урядування та послуг для громадян через доступні онлайн-платформи.

Таким чином, вітчизняні інформаційні ресурси є важливою частиною національної інфраструктури інформаційної підтримки суспільства, науки та освіти. Вони сприяють збереженню національної культурної спадщини, розвитку наукової діяльності та забезпеченню доступу до інформації для всіх користувачів. Проте для покращення їхнього функціонування необхідно звернути увагу на інтеграцію існуючих платформ, забезпечення більшого доступу до цифрових ресурсів та розвиток новітніх технологій для роботи з інформацією.

У системі підготовки фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи особливу роль відіграють *фахові періодичні видання та професійні об'єднання*. Вони не тільки сприяють обміну інформацією між фахівцями та науковцями, але й активно формують професійну культуру, допомагають у розвитку компетентностей майбутніх спеціалістів, зокрема в умовах змін, що постійно відбуваються в інформаційно-комунікаційних технологіях, науці та професійних стандартах.

Фахові періодичні видання є важливими джерелами актуальної інформації, яка допомагає фахівцям з інформаційної, бібліотечної та архівної справи стежити за новітніми тенденціями, досягненнями та інноваціями в галузі. Періодичні видання, такі як науково-практичні журнали, рецензовані наукові видання, а також практичні гідни та методичні матеріали, сприяють формуванню та розвитку професійних знань та навичок у студентів і випускників, а також у діючих фахівців [47].

Зокрема, варто виокремити кілька фахових періодичних видань, таких як:

1. “Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія” - розглядає актуальні питання у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи [1].
2. «Бібліотечний вісник» — науково-практичний журнал, що публікує матеріали з питань бібліотекознавства, бібліографії, інформатики та інформаційних технологій [2].

3. «Архіви України» — науково-практичний журнал, який висвітлює питання архівознавства, збереження документів, цифровізації архівів і інновацій в архівній справі.
4. «Інформаційні технології та суспільство» — наукове видання, яке зосереджене на застосуванні інформаційних технологій у різних сферах, зокрема в бібліотечній та архівній справі [13].
5. "Вісник Книжкової палати" (Книжкова палата України імені Івана Федорова) – висвітлює питання книгознавства, бібліографії, видавничої справи [5].
6. “Студії з архівної справи та документознавства” є друкованим органом Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, який висвітлює на сторінках історію й практику архівознавства та документознавства, архівної справи, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін.
7. “Соціум. Документ. Комунікація” - матеріали розкривають роль і значення документних потоків у сучасній соціогуманітаристиці [41].
8. “Український інформаційний простір” - публікує актуальні проблеми галузей журналістики та інформаційної діяльності [44].
9. Наукові записки та вісники університетів, що готують фахівців за спеціальностями "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" (наприклад, Київського національного університету культури і мистецтв, Харківської державної академії культури, Рівненського державного гуманітарного університету та ін.).

Ці видання є важливим інструментом для студентів, які навчаються на спеціальностях, пов'язаних з інформаційною, бібліотечною та архівною справою, оскільки вони надають доступ до актуальних досліджень, методичних матеріалів та інтерв'ю з провідними фахівцями галузі. Завдяки таким виданням студенти та молоді спеціалісти отримують не лише теоретичні знання, але й практичні поради, які можуть бути корисними під час роботи в реальних умовах.

Окрім каталогів, архівів та періодики, існують інтегровані наукові ресурси та портали, що акумулюють різноманітну інформацію для дослідників. Вже

згаданий портал Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (nbuv.gov.ua) є одним із найпотужніших агрегаторів наукової інформації в країні. Він надає доступ не лише до власних ресурсів, але й до міжнародних баз даних, інформації про наукові установи та науковців України ("Науковці України").

Платформа "Наука України: доступ до знань" (research.nbuv.gov.ua), також підтримувана НБУВ, пропонує інтегрований пошук наукової інформації, доступ до електронного архіву наукових періодичних видань України та інші сервіси для наукової спільноти.

Важливу роль відіграють інституційні репозитарії університетів та науково-дослідних установ, де накопичуються та надаються у відкритому доступі наукові публікації, дисертації, навчально-методичні матеріали співробітників цих установ. Вони сприяють поширенню результатів наукових досліджень та інтеграції української науки у світовий інформаційний простір.

Професійні об'єднання є невід'ємною частиною системи підтримки та розвитку фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Такі об'єднання, як правило, створюються з метою обміну досвідом, розвитку професійних навичок, організації освітніх заходів та надання доступу до сучасних інформаційних технологій.

В Україні важливими професійними організаціями є:

1. Українська бібліотечна асоціація — організація, яка об'єднує бібліотечних працівників і фахівців, працюючих у сфері бібліотечної справи, і займається впровадженням новітніх технологій у бібліотечну діяльність.
2. Спілка архівістів України — об'єднання, яке сприяє розвитку архівної справи в Україні, популяризує нові підходи до збереження документів, а також організовує заходи з підвищення кваліфікації архівістів.
3. Національна спілка журналістів України — хоча ця організація переважно орієнтована на журналістів, вона також підтримує інформаційних фахівців, що займаються розповсюдженням інформації через медіа.
4. Національна спілка документознавців України.

Ці організації проводять регулярні конференції, семінари, тренінги, вебінари та інші заходи, на яких фахівці можуть обговорювати актуальні питання, ділитися досвідом і вдосконалювати свої професійні навички. Такі заходи важливі як для молодих спеціалістів, так і для досвідчених працівників, оскільки вони допомагають залишатися в курсі нових тенденцій і технологій, що постійно з'являються в галузі.

Професійні об'єднання також активно сприяють формуванню системи професійних стандартів для спеціалістів у цій сфері, що є основою для оцінки рівня кваліфікації та компетентності працівників. Це дозволяє стандартизувати вимоги до підготовки спеціалістів та забезпечити їх високий рівень підготовки.

Співпраця між фаховими періодичними виданнями та професійними об'єднаннями значно посилює вплив кожного з цих ресурсів на професійний розвиток майбутніх спеціалістів. Наприклад, фахові журнали часто висвітлюють матеріали, підготовлені експертами професійних асоціацій, а також анонсують важливі події, що організовуються професійними об'єднаннями, такі як конференції, виставки чи конкурси. Ця синергія дозволяє фахівцям отримувати комплексну підтримку в процесі навчання та професійного розвитку. Завдяки цьому студенти та молоді спеціалісти можуть отримати не лише теоретичні знання, а й практичні навички, необхідні для ефективної роботи в сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи [7].

Таким чином, фахові періодичні видання та професійні об'єднання відіграють ключову роль у розвитку компетентностей майбутніх спеціалістів. Вони сприяють поглибленому розумінню професійних стандартів, розвитку критичного мислення та адаптації до швидко змінюваного середовища.

1.3 Огляд міжнародних інформаційних ресурсів для підготовки фахівців

Міжнародні інформаційні ресурси відіграють важливу роль у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Вони надають доступ до новітніх досліджень,

навчальних матеріалів, наукових баз даних та професійних стандартів, що сприяє розвитку навичок і знань, необхідних для роботи в умовах глобалізації та інтенсивного розвитку інформаційних технологій. Оскільки сучасні професійні стандарти постійно змінюються та вдосконалюються, доступ до міжнародних ресурсів є важливим для розвитку конкурентоспроможних фахівців [10].

Науково-освітні ресурси мають вирішальне значення для підготовки фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Вони пропонують різноманітні курси, навчальні матеріали, монографії, статті, методичні посібники та електронні ресурси, що охоплюють широкий спектр тем, від теоретичних аспектів до практичних рекомендацій. Кілька найбільш значущих міжнародних науково-освітніх ресурсів включають:

1. Coursera: Платформа для онлайн-курсів, яка співпрацює з університетами та організаціями по всьому світу. На платформі можна знайти курси з бібліотечної справи, архівознавства, цифрових технологій у сфері інформації та інших напрямків.
2. EdX: Інша відома платформа для онлайн-навчання, яка надає курси від провідних університетів. Курсова програма включає теми, пов'язані з інформаційними технологіями, менеджментом знань, бібліотечним управлінням і архівістикою.
3. FutureLearn: Платформа, яка пропонує курси з широкого кола дисциплін, включаючи курси з організації інформаційних ресурсів, управління бібліотеками, цифровізації архівів.

Ці ресурси надають доступ до передових знань у галузі та пропонують навчальні програми, що відповідають міжнародним стандартам. Завдяки онлайн-курсам студенти можуть самостійно освоювати різні аспекти професії, отримувати сертифікати, що підтверджують їхню кваліфікацію.

Наукові бази даних є важливим інструментом для пошуку актуальної інформації та наукових досліджень. Вони надають доступ до наукових статей, монографій, дисертацій і звітів, що є незамінними для підготовки фахівців в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

1. Scopus: Одна з найбільших баз даних, яка охоплює літературу з різних дисциплін, зокрема бібліотечну та архівну справу. Scopus надає доступ до рецензованих статей, статей конференцій, книг та інших ресурсів.
2. Web of Science: Інша велика база даних, яка надає доступ до наукових статей, рецензій, патентів та інших наукових матеріалів. Вона є важливим інструментом для фахівців у пошуках наукових публікацій у галузі інформаційних технологій, бібліотечної та архівної справи.
3. ERIC (Education Resources Information Center): Спеціалізована база даних, яка зосереджена на освіті та педагогіці, в тому числі на питаннях бібліотечної та інформаційної освіти. Вона містить наукові роботи, дослідження та навчальні матеріали, які можуть бути корисні при підготовці фахівців.
4. SpringerLink, ScienceDirect (Elsevier), Wiley Online Library: Це платформи великих наукових видавництв, що надають доступ до тисяч повнотекстових наукових журналів, книг та матеріалів конференцій. Вони є важливим джерелом актуальних досліджень у бібліотекознавстві, архівознавстві, інформаційній діяльності та суміжних дисциплінах, хоча часто потребують платного доступу.
5. DOAJ (Directory of Open Access Journals): Каталог наукових журналів відкритого доступу, що пройшли рецензування. Є важливим ресурсом для пошуку якісних наукових публікацій, що доступні безкоштовно.

Ці бази даних дозволяють отримати доступ до широкого спектру наукової літератури, що є основою для підвищення кваліфікації та розвитку професійних компетентностей.

Електронні бібліотеки є важливим інструментом для доступу до наукових видань, книг, журналів і інших ресурсів, що забезпечують високоякісне навчання для майбутніх фахівців.

1. Project Gutenberg: Відкрита бібліотека, яка пропонує тисячі безкоштовних електронних книг, зокрема класичні роботи з бібліотекознавства, архівознавства та історії.

2. **HathiTrust:** Велика електронна бібліотека, що включає мільйони оцифрованих книг, статей і документів, доступних для безкоштовного скачування та читання.
3. **Europeana:** Інтернет-ресурс, що забезпечує доступ до оцифрованих культурних та наукових об'єктів з бібліотек, архівів та музеїв Європи. Europeana є цінним ресурсом для студентів та фахівців, що займаються цифровізацією культурної спадщини та архівними дослідженнями.
4. **Digital Public Library of America (DPLA):** Агрегує цифрові колекції з тисяч американських бібліотек, архівів та музеїв, надаючи єдину точку доступу до культурної спадщини США. Слугує моделлю для національних ініціатив з цифрової спадщини.
5. **Internet Archive:** Некомерційна організація, що є найбільшою у світі цифровою бібліотекою, яка архівує веб-сторінки (Wayback Machine), оцифровані книги, аудіо, відео та програмне забезпечення. Це важливий ресурс для досліджень в області веб-архівування та доступу до історичних версій веб-сайтів.
6. **Google Books:** Масштабний проект з оцифрування книг з бібліотек по всьому світу. Надає повнотекстовий пошук і доступ до повних текстів книг, що перебувають у суспільному надбанні, або до фрагментів книг, захищених авторським правом.

Ці бібліотеки дозволяють фахівцям отримувати доступ до наукових та навчальних матеріалів на безкоштовній основі, що є особливо важливим для студентів та молодих спеціалістів з обмеженим бюджетом.

Міжнародні професійні організації та асоціації також мають важливе значення для формування компетентностей у фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Вони сприяють розвитку професійної мережі, обміну досвідом і знаннями, а також організують конференції, семінари та курси для підвищення кваліфікації.

1. **International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA):** Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ, яка займається

розробкою стандартів у сфері бібліотечної діяльності та організацією професійних заходів.

- IFLA Website: Центральний ресурс для бібліотечної спільноти, що містить інформацію про діяльність IFLA, стандарти (наприклад, FRBR, RDA), керівництва, звіти, конференції, публікації та новини. Це ключове джерело для розуміння світових тенденцій у бібліотечній справі.
 - IFLA Publications: Включає доступ до журналів ("IFLA Journal"), серій публікацій, методичних рекомендацій та матеріалів конференцій, що охоплюють широкий спектр тем від бібліотечного менеджменту до цифрового збереження.
2. International Council on Archives (ICA): Міжнародна організація архівістів, яка сприяє розвитку архівної справи на глобальному рівні та розробляє рекомендації щодо збереження документів і цифровізації архівів.
- ICA Website: Офіційний веб-сайт ICA, що надає інформацію про діяльність організації, її комітети, проекти, стандарти (наприклад, ISAD(G)), етичні кодекси, публікації та міжнародні конференції. Це фундаментальний ресурс для архівознавців та фахівців з документообігу.
 - ICA Publications: Включає журнали ("Archivum"), серії наукових праць, посібники та інші матеріали, присвячені теорії та практиці архівної справи, довгостроковому зберіганню цифрових архівів, управлінню документами.
3. American Library Association (ALA): Одна з найбільших професійних організацій бібліотекарів, яка розробляє стандартні практики для бібліотечної справи, організовує заходи та видає наукові публікації.

Членство в таких організаціях дозволяє фахівцям отримати доступ до новітніх професійних розробок, покращити свої знання та навички, а також обмінюватися досвідом з колегами з різних країн.

Для підготовки фахівців важливе значення мають міжнародні платформи, які пропонують сертифіковані курси та дипломні програми з різних аспектів бібліотечної, архівної та інформаційної справи.

1. ALISON: Платформа для безкоштовного онлайн-навчання, яка пропонує сертифікаційні курси з різних аспектів інформаційної технології, управління бібліотеками та архівістики.
2. Library Juice Academy: Платформа, що спеціалізується на курсах для бібліотекарів та архівістів. Вона пропонує сертифікаційні курси з тем, що охоплюють інновації в бібліотечній справі, цифрові архіви та інформаційні системи.
3. CILIP (Chartered Institute of Library and Information Professionals): Професійна організація у Великій Британії, яка пропонує сертифікацію та курси для бібліотечних і інформаційних фахівців.

Ці платформи дозволяють студентам і фахівцям здобувати нові знання та сертифікати, які можуть бути корисними при пошуку роботи або розвитку кар'єри в інформаційній сфері.

Міжнародні фахові журнали у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи включають: “COMMA” (журнал Міжнародної ради архівів - ICA), “Archivaria” (видання Association of Canadian Archivists), “Archives and Records” (видання Archives and Records Association, Великобританія), “American Archivist” (провідний журнал від Society of American Archivists), “Journal of Librarianship and Information Science”, “Journal of Academic Librarianship” (видається Elsevier), “Library Hi Tech”, “Information Development”, “Aslib Journal of Information Management”, “Journal of Information Science”, “Journal of the Association for Information Science and Technology (JASIST)”, “Information Processing and Management” , “International Journal of Information Management”.

Таким чином, міжнародні інформаційні ресурси відіграють ключову роль у підготовці фахівців. Вони забезпечують доступ до актуальних знань, наукових досліджень, професійних стандартів і сертифікатів, що допомагають молодим спеціалістам розвиватися в умовах постійних змін у галузі інформаційних технологій та управління знаннями. Враховуючи глобальну конкуренцію на ринку праці, ці ресурси є важливими для забезпечення високого рівня

професіоналізму та готовності до викликів, що виникають у роботі з інформаційними, бібліотечними та архівними ресурсами.

У першому розділі бакалаврської роботи проаналізовано сутність, поняття та класифікацію інформаційних ресурсів, а також подано характеристику вітчизняних і міжнародних інформаційних джерел, що використовуються у професійній підготовці фахівців. Особливу увагу приділено сучасному стану інформаційного забезпечення освітнього процесу в галузі документознавства та інформаційної діяльності.

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ (НА ПРИКЛАДІ КАФЕДРИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІФНТУНГ)

2.1 Зміст професійної підготовки фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи

У зв'язку зі становленням в Україні інформаційного суспільства та глобалізацією економіки, актуалізується потреба у фахівцях з документознавства та інформаційної діяльності, які б безпосередньо знали специфіку інформаційно-аналітичної роботи, володіли навиками створення документальної інфраструктури та інформаційно-комунікаційними вміннями, в тому числі з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

У 1997 р. в ІФНТУНГ було розпочато підготовку фахівців за напрямом «Документознавство та інформаційна діяльність». Підготовка студентів проводиться згідно з державними галузевими стандартами вищої освіти, а також регіонально-галузевими вимогами, що узгоджені з основними замовниками адміністративно-управлінських кадрів.

Згідно з ліцензією, в ІФНТУНГ проводиться підготовка фахівців за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти за освітньо-професійною програмою “Документознавство та інформаційна діяльність” спеціальності 029 “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа” галузі знань 02 “Культура та мистецтво”. За підготовку бакалаврів та магістрів відповідає кафедра документознавства та інформаційної діяльності (далі – ДІД), що є структурною одиницею Інституту гуманітарної підготовки та державного управління [14].

Профіль комплектування документного фонду кафедри ДІД регламентується:

- 1) правилами, інструкціями, розпорядженнями та рекомендаціями Міністерства освіти та науки;
- 2) державними стандартами України з питань уніфікації документації.

Документний фонд різниться видами документів, що входять до його складу. Залежно від носія інформації документний фонд кафедри можна поділити на електронні і друковані видання, перших при цьому на сьогодні

налічується більше. Залежно від функціональних особливостей можна виділити наступні види документів, що складають документний фонд кафедри: державні стандарти освіти; навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін; підручники та навчальні посібники; індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін; методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових робіт і дипломних робіт. Усі документи кафедри зберігаються на паперових носіях та в електронній формі.

Роботу з документного забезпечення кафедри ДІД здійснює завідуючий методичним кабінетом. Основними функціями якого є: прийом, реєстрація, розподіл документів і доведення їх до виконавців; оформлення і відправка вихідних документів; контроль за виконанням документів; зберігання і забезпечення використання документів та ін.

Сьогодні документаційне забезпечення кафедри ДІД здійснюється як з використанням комп'ютерних систем, так і шляхом документування за допомогою уніфікованої системи документації. Зараз, зі збільшенням документного потоку і розвитком електронно-обчислювальної техніки, вся документація переноситься в електронний формат, тому на кафедрі документознавства та інформаційної діяльності наявні як друковані, так і сучасні електронні носії інформації.

У 2002 р. здійснено перший випуск спеціалістів з вищою освітою, які працюють в інфраструктурі нашої держави на різних посадах, передусім у сфері документно-інформаційного менеджменту. На офіційному сайті ІФНТУНГ у розділі інституту гуманітарної підготовки та державного управління розміщена сторінка кафедри, де міститься необхідна інформація для студентів, абітурієнтів та викладачів.

Основні характеристики діяльності кафедри документознавства та інформаційної діяльності включають:

1. Навчальна програма: кафедра ДІД розробляє та впроваджує навчальні програми з документознавства, архівознавства, аналітико-синтетичної

переробки інформації, інформаційного менеджменту, інформаційного маркетингу та інших суміжних галузей. Ці програми охоплюють теоретичні та практичні аспекти досліджуваних галузей і готують студентів до роботи в сфері інформаційного менеджменту, документації та архівації.

2. Наукові дослідження: кафедра активно займається науково-дослідною роботою в галузі документознавства та інформаційної діяльності. Викладачі та студенти здійснюють дослідження, публікують наукові статті, беруть участь у конференціях та симпозіумах, співпрацюють з іншими науковими установами та організаціями (Національним університетом “Львівська політехніка”, Національним університетом “Острозька академія”, Національною академією керівних кадрів культури і мистецтва).
3. Професійна практика: кафедра надає можливості для студентів провести професійну практику в різних установах, таких як ЦНАП, архіви, бібліотеки, документаційні центри, діловодні служби, інформаційні агентства, рекламні агенції. Це дозволяє студентам отримати практичні навички і здобути досвід роботи в реальних професійних середовищах.
4. Міжнародна співпраця: кафедра активно співпрацює з іншими університетами та науковими установами як на національному, так і на міжнародному рівнях. Це може включати обмін студентами та викладачами, спільні дослідницькі проєкти та програми, організацію конференцій та семінарів. Протягом двадцяти років кафедра підтримує партнерські зв'язки з Корпусом Миру США в Україні. Починаючи з 2001 р., студенти спеціальності “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа” (раніше – “Документознавство та інформаційна діяльність”) мали можливість відвідувати заняття, які проводили носії англійської мови – волонтери Корпусу Миру. Також у 2023 р. було підписано Меморандум про співпрацю між Варшавським університетом та ІФНТУНГ.

5. Консультативна діяльність: кафедра може надавати консультації та експертні послуги в галузі документознавства, архівознавства та інформаційної діяльності. Це може включати розробку документаційних процедур, аудит інформаційних систем, організацію роботи архівів та бібліотек, підготовку інформаційних ресурсів.
6. Маркетингова діяльність (SMM): спрямована на просування кафедри, залучення абітурієнтів, співпрацю зі студентською та професійною спільнотою, а також підвищення свідомості про активності кафедри та її досягнення. Маркетингова стратегія кафедри ДІД реалізується через такі канали: Facebook, Instagram, TikTok.

Професорсько-викладацький склад кафедри ДІД у 2024-2025 н. р. нараховує 10 викладачів, з них 1 доктор наук, професор, 8 кандидатів наук, доцентів та 1 асистент. Своїм основним призначенням кафедра вважає підготовку та випуск висококваліфікованих фахівців за спеціальністю 029 “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа”, які працюють в інфраструктурі нашої держави на різних посадах, але, передусім, у сфері документно-інформаційного менеджменту.

Професійна підготовка документознавців-менеджерів здійснюється за такими напрямками: документно-інформаційний менеджмент і маркетинг, комп’ютерна справа, економічна та правознавча підготовка, професійне опанування іноземної мови, також студенти мають можливість вивчати на професійному рівні і другу іноземну мову. Згідно з названими напрямками підготовки майбутні фахівці з документно-інформаційного менеджменту вивчають такі дисципліни, як: документознавство, документаційне забезпечення управління, архівознавство, патентознавство, аналітико-синтетична переробка інформації, інформаційно-аналітична діяльність, інформаційний менеджмент, інформаційний маркетинг, інформатика, прикладне програмне забезпечення, системи управління базами даних, інтернет-технології та ресурси, захист інформації, комп’ютерні мережі та телекомунікації, соціальні комунікації, теорія

комунікації, етика та психологія ділового спілкування, менеджмент електронних документів тощо [14].

Місія документознавця, інформаційного аналітика полягає саме в інформаційному забезпеченні передусім виробничої сфери чи державного управління, а це: створення, збір, аналітико-синтетична переробка документної інформації, зберігання, розповсюдження і використання її у відповідній структурі діяльності. Спеціалісти з документно-інформаційного менеджменту заповнюють відчутну прогалину у сфері документно-інформаційних кадрів і створюють ще один резерв для подальшого вдосконалення і розвитку нових економічних відносин і поліпшення рівня керівництва, управління і планування народного господарства незалежної України. Випускники працюють в інфраструктурі нашої держави, передовсім у сфері документно-інформаційного менеджменту [14].

Підсумовуючи, кафедра документознавства та інформаційної діяльності здійснює підготовку фахівців за освітньою програмою «Документознавство та інформаційна діяльність» (спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»). Історія кафедри починається з 1997 р. зі спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність». Загалом, кафедра здійснює підготовку фахівців нової формації, які є конкурентоспроможними на ринку праці, можуть організувати взаємодію в галузі інформаційних технологій, встановити партнерські взаємовідносини з органами державної влади та бізнесу, представниками ділових і політичних кіл зарубіжних країн, гнучко реагувати на зміни в соціальній, економічній та культурній сферах, забезпечити реалізацію функцій держави відповідно до вимог сьогодення.

2.2 Особливості функціонування вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у навчальній діяльності

У сучасних умовах цифровізації суспільства професійна підготовка документознавців неможлива без активного залучення вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів. Вони забезпечують доступ до актуальної

наукової, нормативної та методичної інформації, сприяючи формуванню ключових компетентностей майбутніх фахівців.

Робота з інформаційними ресурсами на кафедрі документознавства та інформаційної діяльності організовується за такими напрямками:

Ефективне залучення вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів є фундаментальним для забезпечення високої якості підготовки фахівців з документознавства та інформаційної діяльності. Системна інтеграція цих ресурсів у навчальний процес дозволяє поглибити теоретичні знання, розвинути практичні навички та сформуванати аналітичне мислення студентів. Нижче представлено погрупований аналіз використання ключових інформаційних ресурсів під час вивчення деяких дисциплін (додатки Б, В):

1. Наукометричні бази даних (Scopus, Web of Science, Google Scholar).

- “Аналітико-синтетична переробка інформації”: практика пошуку, відбору та систематизації наукової інформації.
- “Інформаційно-аналітична діяльність”: моніторинг актуальних досліджень, формування оглядів.
- “Інформаційний менеджмент”: дослідження глобальних підходів до управління інформацією.
- “Аналітико-синтетична переробка міжнародної інформації”: системний пошук, фільтрація та аналіз міжнародних інформаційних потоків.

2. Ресурси відкритого доступу (Coursera, edX, FutureLearn).

- “Міжкультурні комунікації”: вивчення відкритих досліджень з культурних аспектів комунікації.
- “Аналітико-синтетична переробка міжнародної інформації”: системний пошук, фільтрація та аналіз міжнародних інформаційних потоків.

3. Матеріали міжнародних професійних організацій (International Council on Archives - ICA, International Federation of Library Associations and Institutions - IFLA, International Organization for Standardization - ISO).

- “Загальне документознавство”: вивчення міжнародних стандартів документування (ISO).

- “Організація діяльності інформаційних установ”: дослідження рекомендацій щодо створення та функціонування бібліотек та архівів.
 - “Цифрові бібліотеки”: вивчення стандартів метаданих та довгострокового збереження цифрових об'єктів.
 - “Документаційне забезпечення управління”: застосування міжнародних стандартів до систем управління документами (ISO).
 - “Архівознавство”: глибоке вивчення міжнародних стандартів архівного опису (ISAD(G)).
 - “Менеджмент електронних документів”: дослідження міжнародних підходів до управління електронними записами.
4. Національні наукометричні та довідкові бази даних (Національний репозитарій академічних текстів - НРАТ, “Наукова періодика України” - НБУВ).
- “Загальне документознавство”: ознайомлення з основними українськими науковими школами.
 - “Теорія комунікації”: вивчення національних досліджень з комунікаційних теорій.
 - “Аналітико-синтетична переробка інформації”: практика пошуку та аналізу україномовних наукових джерел.
 - “Архівознавство”: дослідження історії та теорії архівної справи в Україні.
 - “Інформаційно-аналітична діяльність”: моніторинг вітчизняних досліджень.
 - “Менеджмент електронних документів”: вивчення українських наукових підходів до управління е-документами.
5. Електронні бібліотеки та репозитарії (НБУВ - електронна бібліотека, інституційні репозитарії українських ЗВО).
- “Загальне документознавство”: дослідження еволюції документа в українському контексті.
 - “Соціальні комунікації”: аналіз комунікаційних практик в Україні.
 - “Організація діяльності інформаційних установ”: вивчення структури та функціоналу українських бібліотек та архівів.

- “Цифрові бібліотеки”: аналіз архітектури та наповнення вітчизняних цифрових бібліотек.
- “Лінгвістичні основи документознавства”: вивчення української ділової мови, термінології.
- “Архівознавство”: ознайомлення з джерельною базою історії архівної справи в Україні.

6. Сайти українських ЗМІ та професійних асоціацій (Укрінформ, Суспільне, Українська бібліотечна асоціація - УБА, Спілка архівістів України).

- “Соціальні комунікації”: аналіз комунікаційних стратегій та кейсів в українському медіапросторі.
- “Засоби масової інформації”: вивчення структури та функціонування українських медіа.
- “Організація діяльності інформаційних установ”: ознайомлення з діяльністю провідних українських установ.
- “Інформаційний маркетинг”: аналіз маркетингових стратегій українських інформаційних кампаній.
- “Маркетинг у соціальних мережах”: дослідження успішних SMM-кейсів українських брендів.

Також було проведене опитування серед студентів щодо використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів (додаток Г). Анкета містить 5 частин та 10 питань: Загальна інформація, Використання інформаційних ресурсів, Використання вітчизняних інформаційних ресурсів, Використання міжнародних інформаційних ресурсів, Навички та потреби.

На основі анкетування можна сформулювати конкретні висновки:

- частота використання: Чи активно студенти використовують інформаційні ресурси загалом?
- пріоритети використання: Для яких цілей ресурси є найважливішими (наприклад, для написання робіт, самоосвіти)?
- популярність ресурсів: Які конкретні вітчизняні та міжнародні ресурси є найбільш популярними серед студентів. (Наприклад, Google Scholar може

бути популярним через легкість доступу, а Scopus — через високу наукову цінність).

- рівень задоволеності: Де студенти відчують труднощі (наприклад, з доступом до вітчизняних баз даних, з якістю пошуку в міжнародних)? Які аспекти викликають найбільше незадоволення?
- виявлені потреби: Чи існує запит на додаткове навчання? Які саме теми є найбільш актуальними для студентів?
- конкретні пропозиції: Які ідеї щодо покращення використання інформаційних ресурсів пропонують самі студенти?

Аналіз результатів анкетування (N=32 студентів) показав, що переважна більшість студентів кафедри документознавства та інформаційної діяльності активно використовують інформаційні ресурси у навчальній діяльності, здебільшого для написання наукових робіт (84,4%) та підготовки до семінарів та практичних занять (59,4%). Серед міжнародних ресурсів найбільш популярним є Google Scholar (81%), що може свідчити про перевагу відкритого доступу. А серед вітчизняних інформаційних ресурсів лідирують сайти українських ЗМІ (56,3%). Водночас, задоволеність вітчизняними ресурсами є дещо нижчою (9,4% - дуже задоволені, 62,5% - задоволені), що вказує на потребу в покращенні їхньої доступності та функціоналу. У той час як задоволеність міжнародними інформаційними ресурсами є значно вищою (12,5% - дуже задоволені, 81,3% - задоволені). Високий відсоток респондентів (9,4% - висока потреба, 50% - певна потреба) висловив потребу у додаткових тренінгах, зокрема з пошуку у наукометричних базах (53,1%) та застосування ШІ для пошуку та роботи з інформацією (56,3%). Ці результати підкреслюють необхідність систематичної роботи кафедри над оптимізацією доступу до інформаційних ресурсів та підвищенням цифрової компетентності студентів (додаток Д).

Отримані дані підкреслюють необхідність систематичної роботи кафедри над оптимізацією доступу до різнопланових інформаційних ресурсів та підвищенням цифрової компетентності студентів, особливо у частині роботи з наукометричними базами та застосуванням новітніх технологій, таких як ШІ. Це

дозволить ще краще відповідати сучасним вимогам освітнього процесу та забезпечити високу якість підготовки фахівців. Узагальнені результати анкетування представлено на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1 - Використання інформаційних ресурсів студентами

Використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів є невід'ємною складовою підготовки сучасного документознавця. Це забезпечує формування навичок аналітичного мислення, вміння працювати з великими масивами інформації та інтегрувати здобуті знання у професійну діяльність, що гарантує конкурентоспроможність випускника на сучасному ринку праці та його здатність ефективно працювати в умовах постійних змін в інформаційному суспільстві.

2.3 Оптимізація використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів в освітньому процесі

Ефективне використання інформаційних ресурсів є фундаментальним для сучасної освіти та наукової діяльності. На кафедрі документознавства та інформаційної діяльності, де готують фахівців для роботи з інформацією, оптимізація доступу та роботи з вітчизняними й міжнародними ресурсами є пріоритетним завданням.

Нами було проведено SWOT-аналіз з метою стратегічного планування та оцінки поточної ситуації кафедри документознавства та інформаційної діяльності щодо використання інформаційних ресурсів (рис. 2.2).

SWOT-аналіз дозволяє:

- Ідентифікувати внутрішні фактори (сильні та слабкі сторони), які впливають на ефективність роботи кафедри.
- Виявити зовнішні фактори (можливості та загрози), що можуть вплинути на її розвиток.
- Сформувати основу для прийняття обґрунтованих рішень щодо подальшого розвитку освітніх програм, наукових досліджень, методичної діяльності та підвищення конкурентоспроможності фахівців.
- Розробити стратегії, які максимально використовують сильні сторони та можливості, мінімізуючи вплив слабких сторін та загроз.

Сильні сторони (Strengths)

- Доступ до міжнародних баз (Scopus, WoS)
- Використання відкритих ресурсів (DOAJ)
- Кваліфіковані викладачі, що володіють ІКТ
- Впровадження практико-орієнтованого навчання з СЕДО

Слабкі сторони (Weaknesses)

- Обмежений бюджет на передплату деяких міжнародних ресурсів
- Нерівномірний рівень цифрової грамотності студентів
- Потреба в постійному оновленні ПЗ та обладнання

Можливості (Opportunities)

- Розширення міжнародної співпраці через онлайн-ресурси
- Участь у грантових програмах (Erasmus+, Horizon)
- Розвиток дистанційних форм навчання
- Залучення до використання AI-інструментів в аналізі даних

Загрози (Threats)

- Швидке старіння інформаційних технологій
- Ризики кібербезпеки та захисту даних
- Зростання вартості передплати на міжнародні ресурси
- Конкуренція з боку інших освітніх програм

Рисунок 2.2 - SWOT-аналіз використання інформаційних ресурсів

Фактично, цей аналіз слугує інструментом для розуміння позиції кафедри в інформаційному просторі та визначення шляхів для її подальшого вдосконалення.

Цей SWOT-аналіз демонструє, що кафедра документознавства та інформаційної діяльності має значні сильні сторони, зокрема широкий доступ до міжнародних наукових баз даних (Scopus, Web of Science) та відкритих ресурсів (DOAJ), високу кваліфікацію викладачів у сфері ІКТ та успішне впровадження практико-орієнтованого навчання з СЕДО. Водночас, існують слабкі сторони, такі як обмежений бюджет на дорогі передплати, нерівномірний рівень цифрової грамотності студентів та постійна потреба в оновленні програмного забезпечення й обладнання. Незважаючи на ці виклики, перед кафедрою відкриваються значні можливості для розширення міжнародної співпраці через онлайн-ресурси, активної участі в грантових програмах (Erasmus+, Horizon), розвитку дистанційних форм навчання та інтеграції інструментів штучного інтелекту в аналіз даних. Однак, діяльність кафедри також стикається з загрозами, що включають швидке старіння інформаційних технологій, ризики кібербезпеки, зростання вартості передплати на міжнародні ресурси та посилення конкуренції з боку інших освітніх програм.

На основі проведеного аналізу поточної практики використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у діяльності кафедри документознавства та інформаційної діяльності можна виокремити низку напрямів оптимізації, спрямованих на підвищення ефективності освітнього процесу, вдосконалення підготовки фахівців, а також забезпечення доступу до актуального наукового контенту:

1. Систематизація доступу до ключових інформаційних ресурсів.

Передбачає створення інтегрованого цифрового гіду або вебпорталу кафедри, який акумулюватиме доступ до основних вітчизняних та зарубіжних освітніх, наукових, бібліографічних і архівних платформ. Такий ресурс слугуватиме навігаційним інструментом для студентів і викладачів, сприяючи зручному пошуку й використанню необхідної інформації в навчальній та науково-дослідній роботі.

2. Розширення цифрової компетентності здобувачів освіти.

Удосконалення цифрової грамотності студентів шляхом проведення спеціалізованих тренінгів, мінікурсів, майстер-класів, воркшопів і гостьових лекцій. Основна увага має приділятися вмінню працювати з цифровими репозитаріями, платформами відкритої науки, бібліографічними менеджерами (Zotero, Mendeley).

3. Поглиблення співпраці з міжнародними бібліотеками та архівами

Налагодження партнерських зв'язків із провідними зарубіжними установами у сфері інформаційної діяльності, архівної справи та бібліотекознавства дозволить отримувати доступ до унікальних документальних колекцій, брати участь у міжнародних освітніх ініціативах, реалізовувати спільні наукові проєкти та студентські обміни.

4. Створення навчальних кейсів на основі відкритих цифрових архівів.

Розробка тематичних кейсів, симуляцій, проблемно-орієнтованих завдань, які базуються на матеріалах відкритих цифрових архівів (Europeana, DPLA, Архів української діаспори, тощо). Такий підхід дозволить студентам оволодіти практичними навичками аналізу цифрових джерел, реконструкції історичної інформації, підготовки виставкових проєктів і цифрових колекцій.

5. Інтеграція елементів штучного інтелекту для роботи з інформацією.

Використання AI-інструментів (наприклад, ChatGPT, Perplexity, Scite, Elicit) для аналізу наукових текстів, реферування, автоматичного перекладу, генерації навчальних матеріалів, перевірки академічної доброчесності та формування індивідуальних освітніх маршрутів. Це підвищує ефективність

самостійної роботи студентів і стимулює розвиток навичок критичного оцінювання інформації.

6. Розширення мультимедійного контенту на основі інформаційних ресурсів.

Створення освітніх відео, подкастів, цифрових виставок, інфографіки та інтерактивних презентацій на основі опрацювання наукових джерел і документів. Такий підхід дозволяє активізувати навчальний процес, зробити його візуально привабливим і легшим для сприйняття.

7. Моніторинг ефективності використання інформаційних ресурсів.

Розробка внутрішньої системи оцінювання того, як саме використовуються інформаційні ресурси в навчальному процесі: які джерела запитуються найчастіше, що потребує оновлення, які ресурси малозадіяні. Це дозволяє вчасно реагувати на зміни потреб студентів і викладачів.

8. Створення кафедрального цифрового архіву освітньо-наукових напрацювань.

Формування повноцінного відкритого е-архіву із збереженням робіт студентів, тез конференцій, методичних матеріалів, наукових публікацій викладачів кафедри з метаданими й індексацією. Такий ресурс стане корисним не лише для поточних студентів, а й для партнерських установ. Структура кафедрального цифрового архіву наведена у додатку Е.

Таким чином, запропоновані напрями оптимізації формують основу для модернізації освітнього середовища кафедри документознавства та інформаційної діяльності та створення інноваційної платформи для підготовки фахівців нової генерації в умовах цифрового суспільства.

Другий розділ розкриває роль вітчизняних і зарубіжних ресурсів у формуванні фахових компетентностей майбутніх спеціалістів. На прикладі кафедри документознавства та інформаційної діяльності ІФНТУНГ досліджено зміст професійної підготовки та вплив цифрових ресурсів на освітній процес. Обґрунтовано необхідність оптимізації доступу до інформаційних ресурсів для

підвищення якості підготовки студентів. Запропоновано шляхи вдосконалення освітнього процесу через ефективне використання цифрових інструментів.

ВИСНОВКИ

Бакалаврська робота присвячена дослідженню теоретичних засад та практичних аспектів використання вітчизняних і міжнародних інформаційних ресурсів у навчальному процесі кафедри документознавства та інформаційної

діяльності, а також розробці рекомендацій щодо оптимізації цього процесу. Отримані результати дозволяють сформулювати низку ключових висновків:

1. Визначено інформаційні ресурси як сукупність документованої інформації, накопиченої та систематизованої для ефективного використання. Розкрито їхню сутність як стратегічного потенціалу сучасного суспільства та важливого елементу освітньої й наукової діяльності. Проведена класифікація за різними критеріями – формою подання (документальні й недokumentальні), доступністю (відкриті й обмежені), джерелом походження (національні й міжнародні) та сферою застосування (освітні, наукові, управлінські) – дозволила структурувати багатоманіття інформаційних ресурсів та закласти теоретичну основу для їхнього подальшого аналізу в контексті підготовки фахівців.
2. Здійснено аналіз вітчизняних інформаційних ресурсів, що є базовими для формування національного професійного контексту. Визначено, що національні наукометричні бази ("Наукова періодика України", НРАТ), електронні бібліотеки (НБУВ), державні реєстри та архіви (Державна архівна служба України, ЦДЕАУ), а також сайти українських ЗМІ та професійних асоціацій (УБА) є ключовими джерелами для вивчення законодавчої бази, методичних рекомендацій, наукових досліджень та практичних аспектів функціонування інформаційної, бібліотечної та архівної справи в Україні. Їхня роль полягає у забезпеченні глибокого розуміння національної специфіки та розвитку компетентностей, адаптованих до українських реалій.
3. Здійснено огляд міжнародних інформаційних ресурсів, які відкривають доступ до глобального наукового та професійного простору. Встановлено, що наукометричні бази даних (Scopus, Web of Science), ресурси відкритого доступу (Coursera, EdX), а також матеріали міжнародних професійних організацій (ICA, IFLA, ISO) є незамінними для моніторингу світових трендів, доступу до передових досліджень, вивчення універсальних стандартів та кращих світових практик. Їхнє використання сприяє формуванню у майбутніх фахівців глобального мислення та розуміння міжнародного контексту їхньої професійної діяльності.

4. Проаналізовано зміст професійної підготовки фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що здійснюється кафедрою. Визначено ключові компетентності, які мають бути сформовані у випускників, зокрема: здатність до роботи з інформацією, документами, організації архівної та бібліотечної справи, використання сучасних інформаційних технологій, аналітичного мислення та ефективної комунікації. Підкреслено, що для досягнення цих цілей необхідно забезпечити інтеграцію різнопланових інформаційних ресурсів на всіх етапах освітнього процесу, надаючи студентам доступ до актуальних знань та практичного досвіду.

5. Розкрито особливості функціонування та взаємодії вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів у навчальній діяльності кафедри. Доведено, що міжнародні ресурси забезпечують доступ до глобальних наукових знань, інноваційних методик та універсальних стандартів, що є важливим для формування міжнародних компетенцій. Водночас, вітчизняні ресурси є основою для розуміння національної специфіки галузі, нормативно-правового поля та практики. Оптимальне використання досягається через їхню синергію, що дозволяє студентам проводити порівняльний аналіз, адаптувати міжнародний досвід до національних реалій та застосовувати теоретичні знання на практиці з використанням українських даних та кейсів.

6. Запропоновано комплекс напрямів оптимізації використання інформаційних ресурсів в освітньому процесі кафедри. До основних напрямів віднесено: систематизацію доступу до ключових ресурсів, розширення цифрової компетентності здобувачів освіти та викладачів через тренінги, поглиблення співпраці з бібліотеками та міжнародними організаціями, створення навчальних кейсів на основі цифрових архівів, інтеграцію елементів штучного інтелекту, розширення мультимедійного контенту, моніторинг ефективності використання ресурсів та створення кафедрального цифрового архіву. Реалізація цих рекомендацій дозволить підвищити якість підготовки фахівців, забезпечити їхню адаптованість до динамічних змін в інформаційному просторі та посилити науковий потенціал кафедри.

Підсумовуючи, варто зазначити, що інформаційні ресурси є фундаментальним елементом сучасної освіти, а їхня ефективна синергія (поєднання вітчизняних та міжнародних джерел) важлива для формування ключових компетентностей фахівців з документознавства та інформаційної діяльності. Національні інформаційні ресурси допомагають студентам глибоко зрозуміти українську специфіку у сфері документознавства, тоді як міжнародні забезпечують доступ до глобальних знань та стандартів. Запропоновані напрями оптимізації використання цих ресурсів, включаючи розвиток цифрових навичок та інтеграцію ШІ, є життєво необхідними для підвищення якості підготовки та конкурентоспроможності випускників у динамічному інформаційному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія: науковий журнал. URL: <https://bdi.com.ua/uk> (дата звернення: 25.04.2025).
2. Бібліотечний вісник: науковий журнал. URL: <http://bv.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 05.04.2025).

3. Вакалюк Т. А. Сучасні інформаційні технології: теорія, практика, досвід та перспективи розвитку : матеріали міжрегіонального семінару (17 квітня 2013 р.). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2013. 90 с. С. 16-20. URL: http://eprints.zu.edu.ua/9860/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%92%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D0%BA1.pdf (дата звернення 21.02.2025).
4. Ващенко О. П. Сутність та класифікація ресурсів. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* № 2 (28), 2019. С. 104-108. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2157/2057> (дата звернення: 25.05.2025).
5. Вісник Книжкової палати: науково-практичний журнал. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/> (дата звернення: 20.05.2025).
6. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи. *Соціально-економічні проблеми і держава.* 2011. Вип. 1 (4). С. 77-79. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vippsp.pdf> (дата звернення: 05.05.2025).
7. Горовий В. М. Інформаційні фактори розвитку постіндустріального суспільства : монографія. Київ : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2024. 180 с.
8. Грищенко В. М. Компонентно-орієнтований підхід до розробки програмних систем на основі інтеграції менеджерів інформаційних ресурсів. *Проблеми програмування.* 2015. №1. URL: www.nbu.gov.ua/ejournals/ITZN/em4/content/07zntfee.htm (дата звернення: 25.04.2025).
9. Давидова І. О. Управління електронними інформаційними ресурсами: питання методології та організації. *Вісн. Харк. держ. акад. культури.* 2011. Вип. 10. С. 55-61.
10. Довгань О. Д. Інформаційні ресурси: національні та державні, зміст, поняття. *Інформація і право.* 2015. № 3. С. 85-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2015_3_14 (дата звернення 03.03.2025).
11. Інформаційні системи в менеджменті : навч. посіб. / А. Є. Батюк, З. П. Двудіт, К. М. Обельковська та ін. Львів : Інтелект-Захід, 2004. 520 с.

12. Інформаційні системи в менеджменті : навч. посіб. / С. В. Глівенко, Є. В. Лапін, О. О. Павленко та ін. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 407 с.
13. Інформаційні технології та суспільство: науковий журнал. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/it> (дата звернення: 22.03.2025).
14. Кафедра документознавства та інформаційної діяльності: вебсайт. URL: <https://nung.edu.ua/department/institut-gumanitarnoi-pidgotovki-ta-derzhavnogo-upravlinnya/kafedra-dokumentoznavstva-ta> (дата звернення: 22.03.2025).
15. Клебан О. Д., Устиновська Т. Є. Цифрові технології в сучасному освітньому процесі як засіб ефективної комунікації. *Economic Sciences*. 2021. С. 447–449.
16. Ковальська Л. А. Комунікативні особливості функціонування документально-інформаційного ресурсу. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. Київ, 2021. № 1. С. 27–34.
17. Косиченко О. Правові інформаційні ресурси Інтернет : довідник. Дніпро : ДДВУС. 2017. 91 с.
18. Кунанець Н. Е., Липак Г. І. Консолідовані інформаційні ресурси установ соціальної пам'яті: виклики сучасності. *Вісник НАКККіМ*. 2017. № 4. С. 21-25.
19. Курас І. Інтеграція інформаційних ресурсів – стратегічний напрям забезпечення інформаційних потреб суспільства. *Бібліотечний вісник*. 2019. №1. С. 2-6.
20. Левчук О. Архівні електронні інформаційні ресурси як джерело історичної інформації. *Архіви України* : науково-практичний журнал. Вип. 4, №325 (2020). С. 109. URL: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/article/view/88> (дата звернення: 05.04.2025).
21. Липак Г. Метадані інформаційних ресурсів в контексті інтеграції різнотипних даних в соціокомунікаційних інформаційних системах. Матеріали V науково-технічної конференції „Інформаційні моделі, системи та технології“, 1-2 лютого 2018 року. Тернопіль : ТНТУ, 2018. С. 38.

22. Липак Г. І. Формування консолідованих інформаційних ресурсів бібліотек, архівів та музеїв територіальних громад: дисерт. канд. наук із соц. комунікац.: спец. 27.00.03. Київ : НБУВ, 2019 р. 234 с.
23. Мазуркевич Т. Л., Ковальська Л. А. Цифровий інструментарій документної комунікації: web-портали і мобільні застосунки. *Вісник 82 студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. Том 1. № 14. 2022. С. 222-227.
24. Марченко П. М., Ковтанюк Ю. С. Облік електронних інформаційних ресурсів, що зберігаються в центральному державному електронному архіві України : інструкція. 2014. С. 76-79. URL: <https://undiasd.archives.gov.ua/doc/instroblik-eir.pdf> (дата звернення: 05.04.2025).
25. Марутян Р. Інформаційні ресурси: нові підходи до визначення поняття. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї*. К., 2009. Вип. 18. С. 93-104.
26. Марущак А. І. Інформаційні ресурси держави: зміст та проблеми захисту. *Правова інформатика*. № 1(21). 2019. С. 65-71. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/09maizpz_0.pdf (дата звернення: 05.05.2025).
27. Маслянко П. П., Ліссов П. М. Інформаційні ресурси та засоби їх створення. URL: https://www.lissov.net/files/publications/KPI/Maslyanko_Lissov_InformativeResourcesCreation.pdf (дата звернення: 01.04.2025).
28. Медвідь Т. С. Систематизація електронних інформаційних ресурсів: особливості аналізу змісту та розподілу за галузями знань. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2013. Вип. 35. С. 239-245.
29. Милютченко І. О. Інформаційні ресурси: аналіз категорії та класифікація. *Всеукр. міжвід. науч.-техн. зб.* 2018. Вип. 192. С. 157-161. ISSN 0485-8972. URL: <http://openarchive.nure.ua/handle/document/7856> (дата звернення: 21.04.2025).
30. Мороз М. В. Інформаційний ресурс як об'єкт державного управління: зміст, принципи та характеристика системи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. №1. С. 1-9.

31. Пархоменко В. Д. Наукові і організаційні проблеми управління інформаційними ресурсами. *Науково-технічна інформація*. 2017. №3. С. 31-36.
32. Петров С. Г., Баркова О. В. Проблеми захисту державних електронних інформаційних ресурсів у контексті цифрових трансформацій і цифровізації в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. №3. 2020. С. 126-132. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35661?mode=full> (дата звернення: 05.04.2025).
33. Приймак Ю. Ю. Організаційний механізм доступу до електронних інформаційних ресурсів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. Збірник наукових праць*. 2015. № 169. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nvnau_eamb/2012_169_1/12pyu.pdf. (дата звернення: 17.03.2025).
34. Про бібліотеки та бібліотечну справу : Закон України від 27 січня 1995 року № 32/95-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>. (дата звернення: 01.05.2025).
35. Про інформацію. Закон України. 2657-ХІІ, редакція від 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 05.03.2025).
36. Про Національну програму інформатизації. Закон України. 2707-ІХ, втрата чинності від 01.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.04.2025).
37. Про науково-технічну інформацію. Закон України. 3322-ХІІ, редакція від 27.03.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text> (дата звернення: 01.06.2025).
38. Рибачок О. М. Європейський досвід формування електронних ресурсів історико-культурної спадщини. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2016. №. 20. С. 478-487.
39. Савченко З. В. Формування і використання інформаційних електронних науково-освітніх ресурсів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010.

№4(18). С. 49-53. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/11083287.pdf> (дата звернення: 03.04.2025).

40. Скрипник Л. М. Інформаційно-комунікаційне освітнє середовище, як необхідна складова модернізації освіти. *Scientific achievements of modern society : abstracts of the 10th International scientific and practical conference* (Liverpool, United Kingdom, May 27–29, 2020). Liverpool, Cognum Publishing House, 2020. P. 894–903. URL: <http://sci-conf.com.ua> (дата звернення 09.02.2025).

41. Соціум. Документ. Комунікація: науковий журнал. URL: <https://sdc-journal.com.ua/uk> (дата звернення 09.03.2025).

42. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: навч. пос. / Г. Г. Швачич та ін. Дніпро : НМетАУ, 2017. 231 с. URL: https://nmetau.edu.ua/file/ikt_tutor.pdf (дата звернення 09.02.2025).

43. Тимошенко О. В., Солонина Д. Є. Особливості використання інтернет ресурсів для просування брендів в соціокультурній сфері. Інформаційні технології в соціокультурній сфері, освіті та економіці : мат. V Міжнародної наук.-практ. конф. студентів і молодих учених. М-во освіти і науки України; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Видавничий центр КНУКМ, 2021. С. 190-193. ISBN 978-966-602-334-9. URL: <https://www.calameo.com/read/007118213028fcb365b7> (дата звернення 13.03.2025).

44. Український інформаційний простір: науковий журнал. URL: <http://ukrinfospace.knukim.edu.ua/> (дата звернення 13.04.2025).

45. Харченко Л. С. Архіви – складова інформаційних ресурсів суспільства : кваліфікаційна магістерська робота : спец. 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / наук. кер. М. П. Тупчієнко ; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : ЦНТУ, 2024. 154 с.

46. Шемаєва Г. Перспективні напрями розвитку електронних інформаційних бібліотек. *Бібліотечний вісник*. 2022. №3. С. 3-7.

47. Яковенко О., Соколова І. Бібліотечно-інформаційні ресурси: управління й збереження в контексті національних стандартів (на прикладі Національної

бібліотеки України імені В. І. Вернадського). *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2021. Вип. 62. С. 214-228.

48. Demchyna L. Innovative Trends in the Formation of the Content of Master's Training in Speciality 029 "Information, Library and Archival Affairs". *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2021. Vol. 7, No. 4. Pp. 37-42.

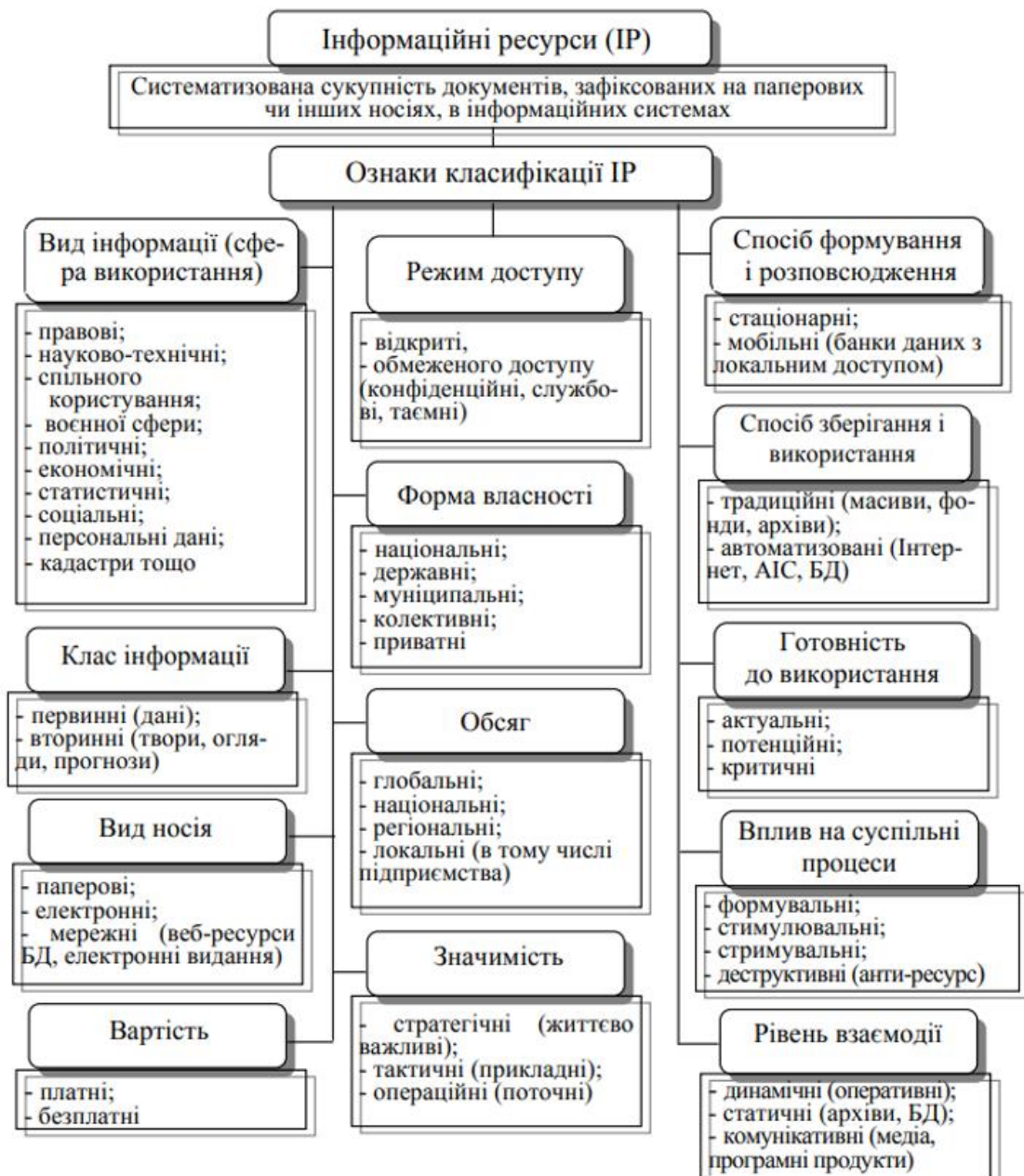
49. Information and communication technologies (ICT). *Guide to Measuring Information and Communication Technologies (ICT)*. Canada UNESCO : Institute for Statistics, 2009. 138 p. URL: http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/guide-to-measuring-information-and-communication-technologies-ict-in-education-en_0.pdf (accessed: 07.05.2025).

50. Pomerol, J.-Ch., Epelboin, Y., Thoury, C. What is a MOOC? *MOOCs: Design, Use and Business Models*. Wiley-ISTE, 2015. P. 1–17. URL: <https://doi.org/10.1002/9781119081364.ch1> (accessed: 07.05.2025).

51. Syerov Yu. O. Efficiency information resource of the library / Yu. O. Syerov, S. S. Fedushko, I.V. Skulska // *Perspective directions of scientific research: Collection of scientific articles*. – Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2016. P. 335-339. (accessed: 07.05.2025).

Додаток А

Класифікація інформаційних ресурсів за Милютченко І. О.

Додаток Б

Перелік міжнародних інформаційних ресурсів для підготовки фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Наукометричні бази даних:

- Scopus: <https://www.scopus.com/>
- Web of Science: <https://www.webofscience.com/>
- Google Scholar: <https://scholar.google.com/>

Електронні бібліотеки:

- SpringerLink: <https://link.springer.com/>
- ScienceDirect: <https://www.sciencedirect.com/>
- EBSCOhost: <https://www.ebsco.com/> (доступ через передплату)
- Cambridge Core: <https://www.cambridge.org/core>

Ресурси відкритого доступу:

- Directory of Open Access Journals (DOAJ): <https://doaj.org/>
- ArXiv: <https://arxiv.org/>
- Open Ukrainian Citation Index (OUCI): <https://ouci.dntb.gov.ua/>
- Open Academic Journals Index (OAJI): <https://oaji.net/>
- Springer Open: <https://www.springeropen.com/>

Міжнародні організації (стандарти, рекомендації, новини):

- Міжнародна рада архівів (ICA): <https://www.ica.org/>
- Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (IFLA): <https://www.ifla.org/>
- Міжнародна організація зі стандартизації (ISO): <https://www.iso.org/>

Інші ресурси (професійні спільноти, гранти, аналітика):

- ProQuest Dissertations & Theses Global: <https://www.proquest.com/products-services/dissertations-theses/> (доступ через передплату)
- ResearchGate: <https://www.researchgate.net/>
- ORCID: <https://orcid.org/>
- CORDIS (Community Research and Development Information Service): <https://cordis.europa.eu/> (для пошуку грантів ЄС)
- Gartner: <https://www.gartner.com/> (аналітичні звіти, часто доступ до фрагментів)
- Forrester: <https://www.forrester.com/> (аналітичні звіти, часто доступ до фрагментів)
- MIT OpenCourseWare: <https://ocw.mit.edu/>
- Stanford Online: <https://online.stanford.edu/>

Додаток В**Перелік вітчизняних інформаційних ресурсів для підготовки фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи****Наукометричні бази даних:**

- Національний репозитарій академічних текстів (НРАТ): <https://nrat.ukrinform.com/>
- “Наукова періодика України” (НБУВ): <http://www.nbuv.gov.ua/node/1054>
- Google Scholar (український сегмент): <https://scholar.google.com.ua/>

Електронні бібліотеки:

- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ) – електронна бібліотека: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- Наукова бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка (електронний каталог та ресурси): <https://www.library.univ.kiev.ua/>
- Електронні бібліотеки інших провідних ЗВО України (наприклад, НаУКМА, ЛНУ ім. І. Франка, ХНУ ім. В. Н. Каразіна)

Ресурси відкритого доступу (інституційні репозитарії):

- Електронний архів Національного університету "Києво-Могилянська академія" (Е-КМУІР): <https://ekmair.ukma.edu.ua/>
- Інституційні репозитарії інших українських університетів (більшість ЗВО мають власні репозитарії з дисертаціями, статтями викладачів, навчальними матеріалами). Пошук через [OpenDOAR](#) або [Registry of Open Access Repositories \(ROAR\)](#).

Професійні організації та державні установи (стандарти, методичні матеріали, новини):

- Державна архівна служба України: <https://archives.gov.ua/> (методичні рекомендації, нормативні документи)
- Українська бібліотечна асоціація (УБА): <https://ula.org.ua/> (професійні заходи, видання)
- Спілка архівістів України: <https://www.archives.gov.ua/sa/>
- Міністерство освіти і науки України (МОН): <https://mon.gov.ua/> (освітні стандарти, законодавство)

Інші ресурси (платформи, системи, видавництва):

- Центральний державний електронний архів України: <https://tsdea.archives.gov.ua/> (доступ до цифрових архівних документів)
- Інформаційна система "Архівні фонди України": <https://archives.gov.ua/arcf/>
- "АСКОД" та "Вчасно" (українські розробники систем електронного документообігу, інформація на їхніх корпоративних сайтах)
- Видавництва українських наукових журналів у сфері документознавства, архівознавства, інформаційної діяльності (наприклад, "Бібліотечний вісник", "Архівознавство. Археографія. Джерелознавство").
- Prometheus: <https://prometheus.org.ua/> (онлайн-курси)
- EdEra: <https://www.ed-era.com/> (онлайн-курси)

Додаток Г

Анкета для студентів щодо використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів

Шановний студенте/шановна студентко!

Ця анкета створена з метою дослідження Вашого досвіду використання інформаційних ресурсів під час навчання на кафедрі документознавства та інформаційної діяльності. Анкета є анонімною, а всі отримані дані будуть використані виключно в узагальненому вигляді для наукових досліджень.

Будь ласка, оберіть варіант відповіді, який найбільше відповідає Вашій думці чи досвіду.

Частина 1: Загальна інформація

1. Курс навчання:

- 1 курс
- 2 курс
- 3 курс
- 4 курс
- Магістр

Частина 2: Використання інформаційних ресурсів

2. Як часто Ви використовуєте інформаційні ресурси (електронні бібліотеки, бази даних, онлайн-курси тощо) для навчання?

- Щодня
- Кілька разів на тиждень
- Кілька разів на місяць
- Рідко
- Не використовую

3. З якою метою Ви найчастіше використовуєте інформаційні ресурси? (Оберіть усі відповідні варіанти)

- Написання курсових/бакалаврських/магістерських робіт
 - Підготовка до семінарів/практичних занять
 - Самостійне вивчення тем, не охоплених програмою
 - Підготовка до іспитів/заліків
 - Пошук актуальних новин та трендів у сфері
 - Для загального розвитку та розширення кругозору
 - Інше (будь ласка, вкажіть):
-

Частина 3: Використання вітчизняних інформаційних ресурсів

4. Які вітчизняні інформаційні ресурси Ви використовуєте найчастіше? (Оберіть усі відповідні варіанти)

- Національний репозитарій академічних текстів (НРАТ)
- "Наукова періодика України" (НБУВ)
- Електронна бібліотека НБУВ
- Інституційні репозитарії українських ЗВО (наприклад, ІФНТУНГ)
- Сайти Державної архівної служби України (archives.gov.ua)
- Сайти українських ЗМІ (Укрінформ, Суспільне тощо)
- Сайти українських професійних асоціацій (УБА, Спілка архівістів України)
- Інформація з корпоративних сайтів українських розробників СЕДО (АСКОД, Вчасно тощо)
- Портали відкритих даних України (data.gov.ua)

- Інше (будь ласка, вкажіть):

5. Наскільки Ви задоволені доступністю та якістю вітчизняних інформаційних ресурсів?

- Дуже задоволений(-а)
- Задоволений(-а)
- Частково задоволений(-а)
- Незадоволений(-а)
- Важко відповісти

Частина 4: Використання міжнародних інформаційних ресурсів

6. Які міжнародні інформаційні ресурси Ви використовуєте найчастіше? (Оберіть усі відповідні варіанти)

- Scopus
- Web of Science
- Google Scholar
- SpringerLink
- Directory of Open Access Journals (DOAJ)
- ArXiv
- Coursera / edX / MIT OpenCourseWare
- Сайти міжнародних організацій (ICA, IFLA, ISO)
- Сайти аналітичних агентств (Gartner, Forrester)
- Інше (будь ласка, вкажіть):

7. Наскільки Ви задоволені доступністю та якістю міжнародних інформаційних ресурсів?

- Дуже задоволений(-а)
- Задоволений(-а)
- Частково задоволений(-а)
- Незадоволений(-а)
- Важко відповісти

Частина 5: Навички та потреби

8. Чи відчуваєте Ви потребу у додаткових тренінгах/майстер-класах щодо ефективного використання інформаційних ресурсів?

- Так, велика потреба
- Так, є певна потреба
- Ні, не відчуваю потреби
- Важко відповісти

9. Які теми з використання інформаційних ресурсів були б для Вас найкориснішими? (Оберіть до 3 варіантів)

- Пошук у наукометричних базах (Scopus, Web of Science)
- Критичний аналіз та оцінка достовірності інформації
- Робота з інституційними репозитаріями та відкритими архівами
- Використання програм для керування бібліографією (Zotero, Mendeley)
- Основи роботи з даними (Excel, Google Sheets, основи візуалізації, інфографіка)
- Застосування штучного інтелекту для пошуку та обробки інформації
- Робота з нормативно-правовою базою України
- Використання міжнародних стандартів (ISO, IFLA, ICA)

- Інше (будь ласка, вкажіть):

10. Ваші пропозиції щодо покращення використання інформаційних ресурсів на кафедрі (за бажанням):

Дякуємо за Вашу участь!

Результати анкетування студентів щодо використання вітчизняних та міжнародних інформаційних ресурсів

1. Курс навчання

32 відповіді

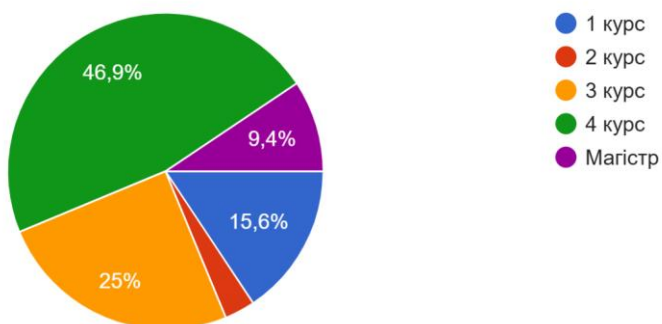

Рисунок Д1 - Результати опитування про курс навчання

2. Як часто Ви використовуєте інформаційні ресурси (електронні бібліотеки, бази даних, вебсайти, онлайн-курси тощо) для навчання?

32 відповіді

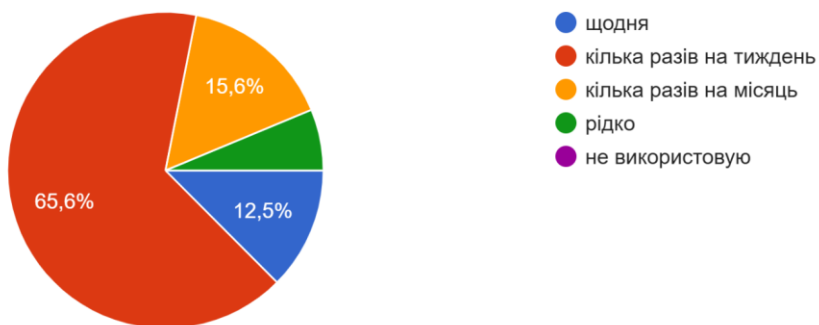

Рисунок Д2 - Результати опитування про частоту використання інформаційних ресурсів

3. З якою метою Ви найчастіше використовуєте інформаційні ресурси? (Оберіть усі відповідні варіанти)

32 відповіді

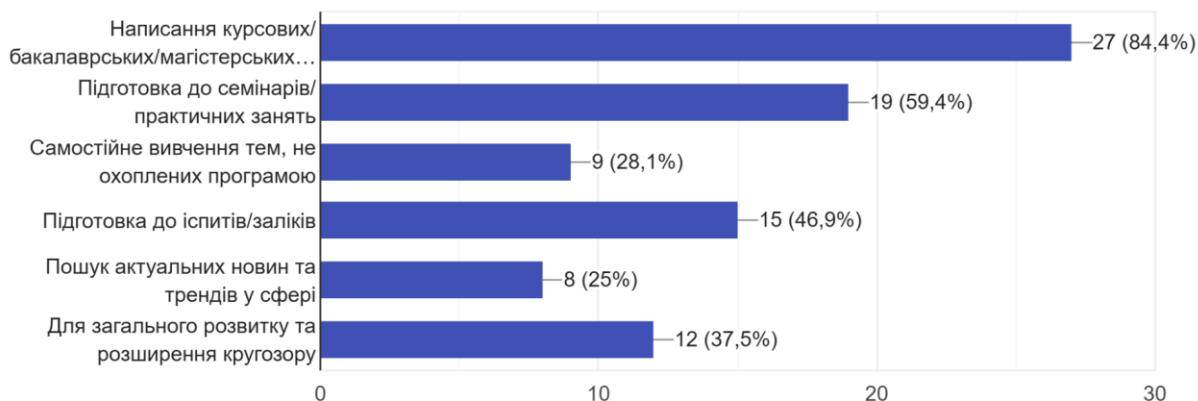

Рисунок Д3 - Результати опитування про мету використання інформаційних ресурсів

4. Які вітчизняні інформаційні ресурси Ви використовуєте найчастіше? (Оберіть усі відповідні варіанти)

32 відповіді

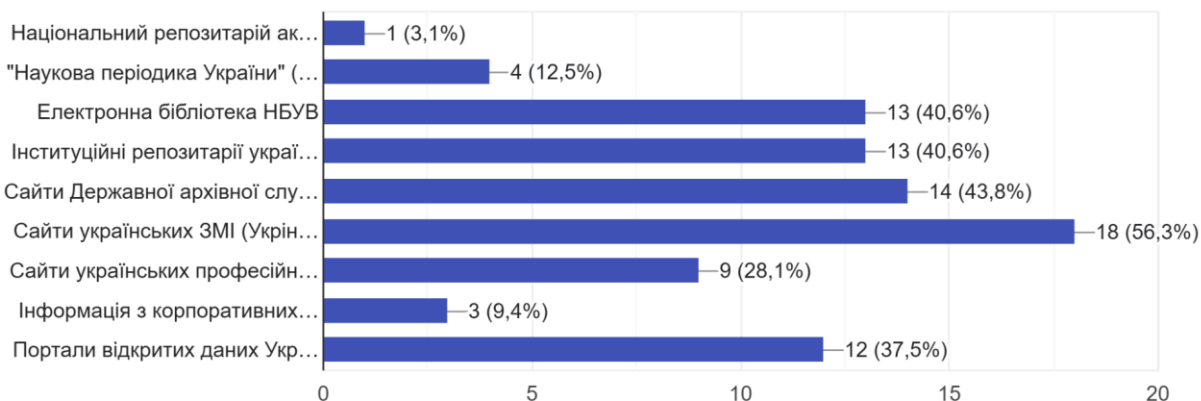

Рисунок Д4 - Результати опитування щодо найпопулярніших вітчизняних інформаційних ресурсів

5. Наскільки Ви задоволені доступністю та якістю вітчизняних інформаційних ресурсів?

32 відповіді

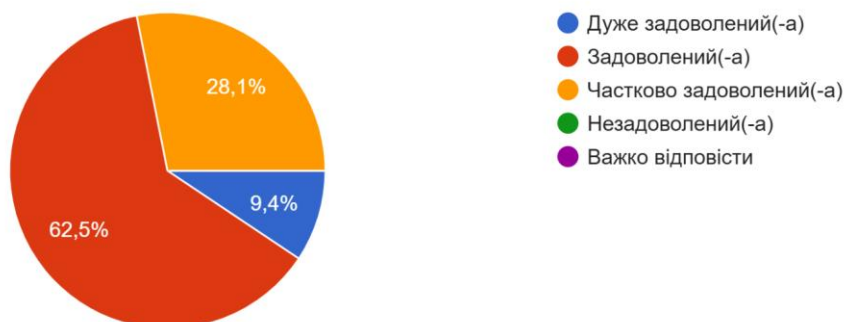

Рисунок Д5 - Результати опитування щодо рівня задоволеності використання вітчизняних інформаційних ресурсів

6. Які міжнародні інформаційні ресурси Ви використовуєте найчастіше? (Оберіть усі відповідні варіанти)

32 відповіді

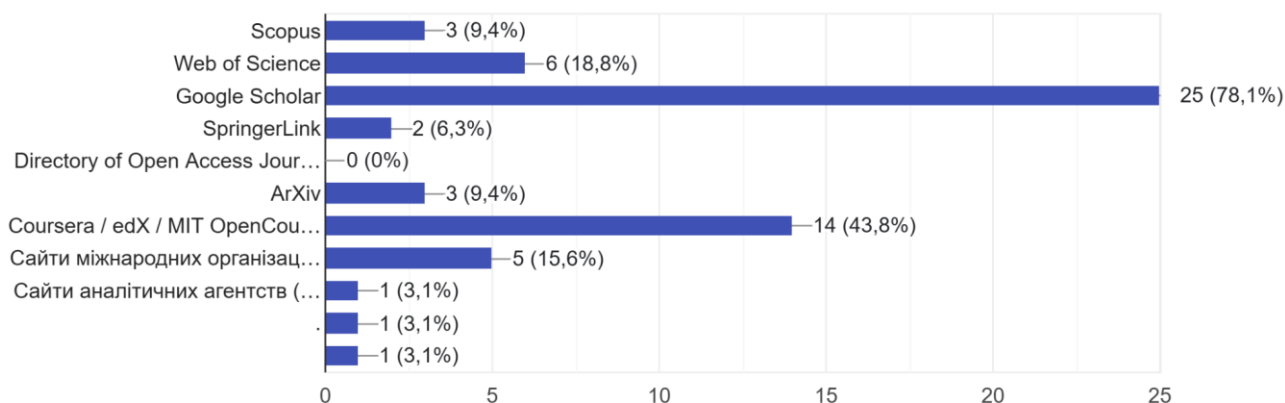

Рисунок Д6 - Результати опитування щодо частоти використання міжнародних інформаційних ресурсів

7. Наскільки Ви задоволені доступністю та якістю міжнародних інформаційних ресурсів?
32 відповіді

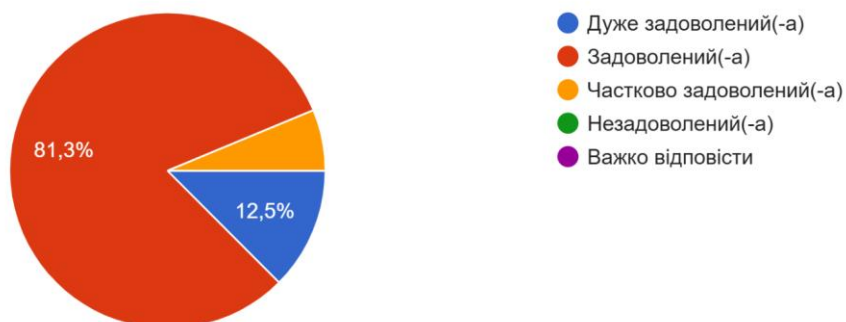

Рисунок Г7 - Результати опитування щодо рівня задоволеності використання міжнародних інформаційних ресурсів

8. Чи відчуваєте Ви потребу у додаткових тренінгах/майстер-класах щодо ефективного використання інформаційних ресурсів?
32 відповіді

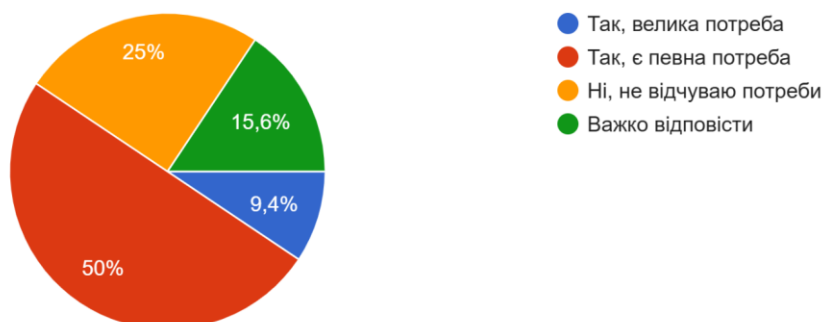

Рисунок Д8 - Результати опитування щодо потреби у додаткових тренінгах

9. Які теми з використання інформаційних ресурсів були б для Вас найкориснішими? (Оберіть до 3 варіантів)

32 відповіді

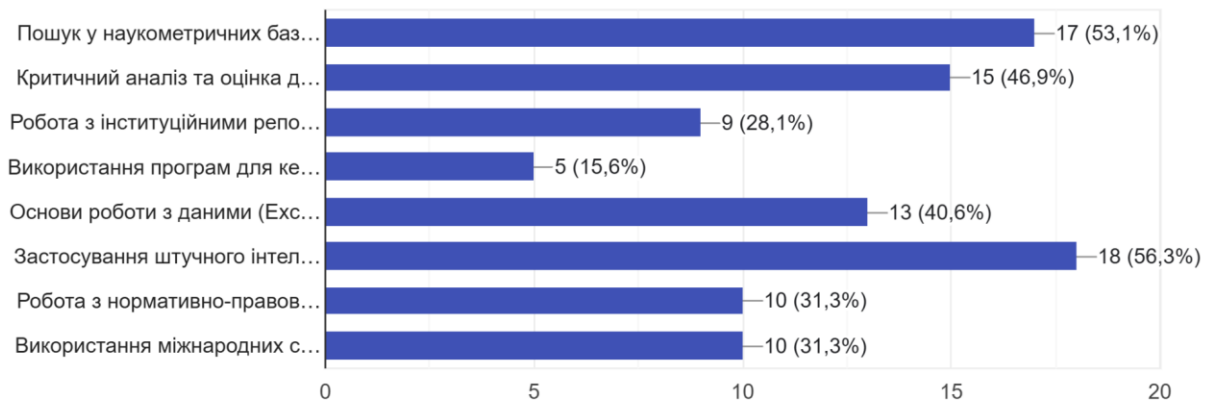

Рисунок Д9 - Опитування щодо тем для тренінгу

Структура кафедрального цифрового архіву

1. Наукові публікації:

- a. Статті: з вітчизняних та міжнародних наукових журналів, збірників конференцій.
- b. Тези доповідей: з наукових конференцій та семінарів.
- c. Монографії та розділи монографій: авторські або колективні наукові праці.
- d. Рецензії: на наукові роботи, підручники.
- e. Препринти/постпринти: чернеткові або фінальні версії статей до/після публікації.

2. Кваліфікаційні роботи:

- a. Магістерські роботи: повні тексти, автореферати.
- b. Кваліфікаційні роботи бакалаврів.
- c. Дисертації: докторські, кандидатські (захищені викладачами кафедри).
- d. Автореферати дисертацій.

3. Навчально-методичні матеріали:

- a. Навчальні посібники та підручники: розроблені викладачами кафедри.
- b. Методичні рекомендації: до виконання курсових, кваліфікаційних робіт, практичних занять, самостійної роботи.
- c. Силабуси./робочі програми навчальних дисциплін.
- d. Конспекти лекцій.
- e. Навчальні презентації.
- f. Лабораторні роботи / Практикуми.

4. Матеріали конференцій та семінарів:

- a. Програми конференцій/семінарів: організованих кафедрою.
- b. Збірники матеріалів конференцій: у повнотекстовому форматі.
- c. Фото- та відеоматеріали: з ключових подій.

5. Звіти та аналітичні матеріали:

- a. Наукові звіти: за результатами виконаних досліджень, грантів.
- b. Звіти про проходження практики: кращі зразки студентських робіт.
- c. Аналітичні огляди: підготовлені викладачами/студентами.

6. Адміністративні та архівні документи кафедри:

- a. Історичні довідки про кафедру.
- b. Нагороди, грамоти, відзнаки.
- c. Фотоархів (окремі тематичні колекції).